

Progres și Cultură

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CUPRINSUL :

Cuvânt înainte — — —	Comit. Red.
Școala veche și școala nouă —	I. Butnariu
Probleme de învățământ — —	N. Gherlan
Instrucție în sensul școlii active	Petru Natea
Școala primară și problema moralității în societatea românească —	Const. Ștefăniu
Grigore Tabacaru pedagog social	G. Moscu
Jocurile copiilor ca element național și ca mijloc pentru cunoașterea individualității — — —	Florian Stănică
Plan de Lecție — — —	I. Comănescu
Vasile Pârvan — memoriale —	George Mocofan
Gânduri de toamnă... — —	Petru Natea
Râni — — — —	Florica Ciura
Că ești orfană. De: Erdélyi J. Trad:	Lucreția Runcu
Impresii dintr'o excursie școlară —	I. Comănescu

Cărți :

Pedagogia contemporană (de: G. G. Antonescu) **A. Șara.**
Serisori către un învățător tânăr (de: Fl. Cristescu)
M. Moldovan. — Icoana unei școli, dintr'un colț de
țară românesc (de: Sandu Martin) **Mihail Moldovan.**

Reviste.

Partea oficială.

Anul III. Nr. 7—8. Sept. și Oct. 1935.

CUVÂNT ÎNAINTE.

Ca rezultat al dorințelor generale ale învățătorilor din județ revista Asociației noastre își urmează drumul. Frământările din ultimul timp au dus la coordonarea ideilor și la stabilirea de comun acord a scopului urmărit de această revistă.

Că este o necesitate apariția ei aceasta este indiscutabil. Era și păcat ca singurul nerv al învățătorimii mureșene să dispară. Întrebarea era cum să apară, ce să predomine mai mult. S'au emis păreri ca revista să aibă un caracter pedagogic, deci pur profesionist. Găsindu-se de către unii că în acest fel nu s'ar pune la contribuție geniul creator al unor învățători din județ s'a hotărît ca pe lângă partea pedagogică să se afilieze și o parte literară, unde condiție talentate sau în formație să-și găsească loc. Și astfel revista apare în consecință. Iată dar cum din frământările tuturor s'a ajuns la soluția cea mai sănătoasă, rezolvindu-se și partea ASIMILATOARE, care impune punerea la curent a tuturor învățătorilor cu probleme de ordin profesional, precum și partea CREATOARE, care dă ocazia minților ascuțite să-și exteriorizeze și sub forma aceasta ideile și sentimentele.

În această linie de vederi, colegii din județ sunt rugați să dea atât sprijinul material, cât și spiritual revistei, trimițând articole care-și vor găsi loc în paginile ei.

Cu acest gând, ÎNAINTE.

COMITETUL DE REDACȚIE.

Școala veche și școala nouă.

Ca să putem realiza o școală care respectă atât fizicul cât și spiritul copilului, va trebui să facem o reprivire cât de fugară asupra fazelor de dezvoltare nu numai a școlii românești, ci să cuprindem cel puțin o succintă perspectivă în trecutul omenirii.

Prima perioadă a evoluției omeniești se caracterizează prin școala muncii. Ea este concepută de mii de ani, chiar din clipa când omul a pus mâna pe eolit, adică a descoperit cea dintâi unealtă și a făcut totodată și cel mai mare pas trecând dela animalitatea obicinuită spre omenire. Materialul didactic al acestei școli se căuta în biotop, servindu-se la malul mării de scoici, în pădure de lemne cremene etc. Metoda învățământului era cea activistă. Bărbați maturi învățau alături de copii, împreună citeau în cartea mare a naturii și-și sfârmau creerii ca să adapteze cât mai bine uneltele fabricate.

De acest învățământ se folosesc și în ziua de astăzi primitivii, analfabeții și copiii sub vârsta obligativității școlare.

Școala muncii este suplinită cu școala cărții. Inovația se ivește în mai multe ținuturi de pe fața pământului: China, India, Mezopotamia, Egipt etc., fără ca născocitorii ei să rămână cunoscuți. Materialul din care s'a construit unealta-minune a cărții se găsește variat: piatră, lut, lemn, piele, bumbac etc.

Această epocă a vieții omeniești se caracterizează de o parte prin înlesnirile admirabile pe care le pune în serviciul progresului cultural, iar pe de altă parte prin neajunsurile catastrofa-le pentru cei ce nu se știau apropia cu băgare de seamă de această unealtă primejdioasă la mână.

Primejdia mânăirii se prezintă în următoarele:

Copilul e scos din casa părintească, din familie, din școala lui naturală și dus într'o locuință colectivă. Aici, cu ajutorul unor semne scrise, i se mută în memorie ceiace trebuie să fie și să rămâie legat de toate simțurile lui, puse în activitate prin muncă efectivă. Cu alte cuvinte, intuiția activă a naturii e înlocuită cu intuiția pasivă a figurii. Schimbarea bruscă a mediului contribuie la împrejurarea ca elevii cu memorie vizuală să poată face față cerințelor; cei cu memoria auditivă să fie nevoiți a cânta ca să le țină minte; cei cu memorie motrice să caute a și le imprima prin scrieri repetate.

Adevărata deraiere a școlii cărții poate să meargă până la o desrădăcinare vădită. Când valul noțiunilor prinse de pe hârtie încep a copleși observarea din natură și individul atins de acest dezechilibru se desorganizează, cultura originală a omului începe a se păli ca planta atinsă de arșită. Atunci în loc de om care vede imagini vii și se exprimă colorat, alfabetizatul începe a se gândi cu idei aproximative, imprumutate de prin cărți. Fatalitatea creiată de acest învățământ poate duce până la izolare sau singularizare și săcătuind începe a lăncezi, lăsând egoismul să primeze.

Școala tradițională — în care se înglobează și învățământul nostru -- este a se considera ca un om silnic de viața lui, care nu vede decât în jurul celor patru pereți ai clasei.

Această stare de fapt a scos la lumina zilei școala activă venită ca și creștinismul, nu de a dărâma, ci de întări școala veche, împărțind lumii cartea ca factor de culturalizare a maselor, legându-o cu activismul fizic.

Cartea, prezentată elevilor ca pe o ființă vie, va produce refacere, va înălța sufletul prin povestiri frumoase, prin morală sănătoasă și prin îndemnuri la acțiune publică. Va fi loțiitorul educatorului și ajutorul copilului la consolidarea spirituală în clipe singuraticе; va fi elementul de modificare psihologică a poporului și-l va conduce spre luminișurile blânde ale înfrățirii.

Pedagogia nouă aprofundează experimentul și analizează legile psihologiei, pentru a scoate legi solide pe drumul educa-

ției. Ea nu rupe cu trecutul, cum s'a crezut de unii critici grăbiți ai modei; ci pe cale evolutivă perfecționează principiile: metodele de învățământ, acomodându-le mediului și timpului. Pedagogia nouă este un sever examinator al copilului în vederea pregătirii viitoare a umanității, care astăzi cere alte pretenții de viață.

Sub raportul geografic, țara noastră se prezintă cu trei regiuni: șes, deal și munte. Școala noastră va încerca să se adapteze acestor feluri de regiuni, având și păstrând caracterul noului curent pedagogic. În orișice țară, la diferite mediuri economice va trebui să răspundă diferite tipuri de școală, dacă urmărim un învățământ cu caracter practic utilitar.

Ori, practic utilitar însemnează a se învăța copilul ceva precis, bine și definitiv, după aptitudinile sale și după regiunea din care face parte.

Educația și instrucția fiilor de țăran — ca cei mai mulți — n'o putem înțelege decât să eșim din cărți și programe, să lăsăm adâncirea cunoștințelor teoretice și să-i învățăm cu ajutorul cărții meșteșugul lor. Clasa, atelierul și natura liberă să fie altarul prin care se va sfinți sufletul copilului, dar cu o condiție categorică: armonizarea între ele, fără a cădea în exagerări.

Școala nouă necesită senzul școlii vechi.

I. Butnariu.

Probleme de învățământ.

Orarii.

S'a scris în paginile acestei reviste despre fișa individuală ca un indiciu al aptitudinilor intelectuale și fizice ale elevilor, precum și despre diferite principii ce trebuiesc respectate în instrucția și educația lor. Zădarnică este orice trudă, dacă toate cunoștințele puse la îndemână de pedagogie și anexele ei rămân literă moartă și nu se caută ca aceste principii să se aplice la structura și gradul de înțelegere al elevului. S'au văzut persoane cari posedau cunoștințe numeroase și temeinice din toate ramurile de învățământ, dar cari, puse în fața elevilor nu știau cum să mânuiască aceste cunoștințe, pentruca aceștia să le poată asimila. Nu e suficient pentru un pedagog înmagazinarea cunoștințelor, cât mai ales puterea de difuzare, darul de a împărtăși și pe altul. Dacă acest lucru se face ușor în școlile secundare, unde profesorul expune și elevul asimilează prin voință, nu tot așa se întâmplă și în școala primară, unde, dată fiind structura sufletească deosebită a copiilor, îți trebuie un meșteșug special de a le strecura în minte anumite cunoștințe. Așa au luat naștere metodele de învățământ, dar nu de acestea mă voi ocupa în cadrul acestui articol și nici de programele analitice, căci, cu toate lipsurile întru nimic nu vom contribui noi la modificarea lor (cel mult vom da sugestii) ci mă voi opri la ceiace depinde de noi și anume la distribuirea săptămânală a materiei din programa analitică, adică la orar. Această împărțire depinde de noi și numai de noi. Vor zice unii:

După bunul plac? Nu, ci se va ține seama de anumite principii. Departe de mine gândul de a mă erija în laboratorul prim al acestor principii, dar țin în acelaș timp să afirm că deși cu aceste lucruri fiecare s'a întâlnit în Școala Normală, atunci când ajunge să le pună în practică îi sunt cu totul streine.

La început vreau să definesc ce se înțelege prin orar, că apoi să enunț cari sunt principiile după care trebuie întocmit. Orarul este împărțirea metodică a obiectelor de învățământ pe o săptămână întreagă, într'o ordine care rămâne neschimbată în tot timpul anului, cu anumite variații în timpul iernii. Este nevoie de această variație, pentru motivul că trebuie să dăm o mare atenție lucrărilor de ordin practic și cari nu se pot face decât în sezohul respectiv.

Se știe foarte bine că un copil se obosește și chiar și un om adult, atunci când i se dă numai un anumit fel de cunoștințe pe timp îndelungat, ci din contră, atunci când cunoștințele se împletesc, în mod indirect copilul se recrează. Este o lege a variației care trebuie respectată, și care ne împinge la intercalarea obiectelor de învățământ.

Trecerea bruscă dela un obiect la altul cari diferă în fond, este deasemenea o greutate. Copilului îi trebuie un anumit timp spre a se acomoda, și deaceia la întocmirea orarului se va ține seama de felul cum se succedază obiectele în orar.

Nu e recomandabil ca după aritmetică să se treacă gramatica sau științele naturale, nefiind nici o apropiere între ele. Obiectele cari se succedază trebuie să se înrudească, cum ar fi cetirea, compunerea, gramatica, desenul etc. În modul acesta copilul trece pe nesimțite dela un obiect la altul, putând face o compunere din lecția de citire și o lecție de gramatică din compunere, ba chiar ilustrează compunerea cu un desen. Priceperea lor va fi înlesnită și închegarea într'o unitate armonică realizată, atunci când copilul este stăpân pe un buchet de

cunoștințe bine legate, făcându-se astfel corelația obiectelor de învățământ. În mod foarte natural cunoștințele de istorie se pun în legătură cu cele de geografie sau religie, căci pe pământ s'au petrecut anumite evenimente istorice, iar cei ce au fost părtași la aceste evenimente au avut o religie, un ideal de îndeplinit și un scop bine determinat.

Având în vedere că toate cunoștințele trebuie să formeze un tot unitar în sufletul copilului, o cultură unitară, dela sine se înțelege că în fiecare zi trebuie să ocupăm pe copil cu mai multe obiecte de învățământ, distribuite în așa fel ca în cursul unei săptămâni copilul să primească cunoștințe din toate obiectele prevăzute în programa analitică.

Sunt însă și obiecte mai importante cari ocupă mai multe ore în săptămână ca celelalte și tocmai aici este greutatea învățătorului care conduce mai multe clase. El va trebui să distribue obiectele în mod proporțional cu cerințele programei și cu timpul necesar.

Știm cu toții că elevul după o noapte de odihnă, după o recreație a minții în timpul somnului, dimineața va fi mai apt să asimileze cunoștințe din obiectele mai grele și tocmai pentru acest motiv ele trebuiesc trecute în orar până în masă. Și aici însă trebuie respectat un principiu. Legea acomodării impune ca în prima oră să fie trecute obiecte mai ușoare. Trecerea prea bruscă dela starea de repaus intelectual la o muncă prea grea ar fi dăunătoare elevului. Deaceia obiectele mai grele vor ocupa ora II și a III-a. După o muncă încordată elevul obosește. Experiențele făcute în acest sens dovedesc acest lucru. Ultima oră deci va fi ocupată de un obiect ușor. Ziarele și revistele de specialitate comentau în diferite sensuri părerile ce s'au emis în cercurile oficiale cu privire la întocmirea orarului. Desigur că soluția cea mai bună este a orarului pe jumătăți de zile, adică până în masă. Acolo însă unde numărul prea mare de clase ce-l conduce un învățător ar impune un orar pe zile

întregi, se va ține socoteala pe lângă principiile enunțate mai sus, și de următoarele :

Din cauza activității desfășurată de elevi până în masă, a digestiei, a căldurilor insuportabile din timpul verii, puterea de muncă a elevului este scăzută. În mod natural deci timpul de după masă va fi ocupat cu obiecte ușoare, dexterități, aplicațiuni practice pe teren, etc.

De timpul liber de după masă va profita și învățătorul pentru gospodăria sa proprie, pentru odihnă, precum și pentru punerea la curent cu nouile mișcări în pedagogie.

Atât la orarul pe zile întregi, cât și la cel pe jumătăți, se va ține socoteala de durata atenției la copil. Un mare păcat ce se săvârșește în mai toate școlile noastre este durata prea mare a lecțiilor. În niciun caz o lecție, la copiii mari, nu va trece peste 45 minute, iar la cei mici peste 30 minute. Peste acest timp totul va plictisi și se va pierde și ce s'a câștigat în timpul normal.

Legile sufletești fiind aceleași, principiile de mai sus se aplică în orice școală și la orice copii. Călcare lor este stagnarea învățământului și o piedică în calea progresului. Nu trebuie uitat însă că învățătorul este sufletul școlii. Putem să avem programe și orarii destul de bune, dacă învățătorul nu-și va face datoria, totul va rămâne o literă moartă. Un bun învățător, conștient de înalta sa chemare, știe să dea viață școlii, punând în slujba ei știință, talent și dragostea sa pentru copii.

N. Gherlan.

Instrucție în sensul școlii active.

„Ființa lumii, principiul fundamental metafizic, care explică tot ce e viață și existență, e voință și'n cosecință activitate.“

Schopenhauer.

Problema aceasta debunăseama, că a frământat creerul multor gânditori, cari au căutat să stabilească o coeziune între școală și viață. Orice reformator al școlii, de orice grad, a căutat să apropie cât mai mult atmosfera din școală, cu adevărul crud al realității. Câte genii n'au căzut jertfă acestui dezechilibru dintre viață și școală? Câte idealuri frânte, câte iluzii pierdute, de atâția tineri depe băncile școlii, cari își făuresc atâtea vise, din atmosfera curată a cărților și când se lovesc de realitatea crudă: o înfrângere și o decepție amară. Toți eroii poetului-filozof Alex. Brătescu Voinești, oameni cu suflete mari, în fața realității cad înfrânți de brutalitatea și patimile vieții cotidiene. Acest adevăr a determinat pe toți marii visători să caute o altă lume, o lume fictivă, o lume unde patimile amuțesc și o pace eternă cuprinde totul.

Ca o sfidare a tot ce e omenesc a creat M. Eminescu versurile din „Luceafărul“:

*„Trăind în cercul vostru strîmt
Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.“*

Incepând dela Socrate, și până la cei mai deseama pedagogi din zilele noastre, toți au căutat să dea școlii un caracter cât mai activ, acestea considerate în sensul școlii creatoare. Dl. G. G. Antonescu, distinsul nostru pedagog, sta-

bilește următoarele concepții, ce stăpânesc și dau un caracter specific școalelor de azi:

Concepția materialistă, pune activitatea musculară mai presus de activitatea sufletească, materia mai presus decât sufletul, lumea materială mai presus de cea psihică, lumea externă mai presus de cea internă și utilul mai presus decât idealul. Aderenții acestei concepții caută să transforme școala într'un atelier și pun lucrul manual mai presus de orice creațiune spirituală.

Concepția materialistă intelectuală, pune preț pe raportul dintre ideie și faptă, dintre lumea internă și cea externă. Acest raport ne pare natural, dacă luăm în considerare corelațiunea ce trebuie să fie între știința propriu zisă și viața practică, între principiile religioase și faptele morale. Această concepție, intelectual materialistă, cere ca principiile și legile stabilite în învățământul teoretic să fie puse în practică prin activitatea manuală.

Concepția adevărată și în sensul căreia se poate face instrucție în sensul școlii active, este concepția școlii active integrale, care introduce în activitatea elevului, pe lângă actul material și activitatea sufletească, chiar dacă această activitate a psihicului, n'ar provoca modificări în lumea externă, ci ar rămâne numai în lumea conștiinței noastre. Ca un corolar al acestei concepții, nu este activ numai elevul care face un obiect de plastilină, ci mult mai activ este elevul care rezolvă o problemă de aritmetică sau face o compunere frumoasă. Concepția școlii active integrale a adoptat principiile de educație ale lui Pestalozzi și cere ca școala să desvolte prin exerciții, prin acte proprii, toate funcțiunile sufletești și fizice, cari împreună alcătuiesc un tot armonios, alcătuiesc eul propriu a elevului. Pentru o mai bună dezvoltare, se poate admite și o erarhizare a acestor funcțiuni, după valoarea lor în viață și în completă armonie cu dezvoltarea eului personal. De aici variația programelor pentru diferite categorii de școli. Fiecare program trebuie alcătuit în raport direct cu puterea de percepere și activitate a elevului. Școala activă integrală, admite raportul dintre activitatea superioară intelectual morală și trecerea

dela activitatea internă la cea externă. Prin această concepție, după Dl Antonescu, școala activă ajunge la un idealism activ, care cere ca principiile științifice, normele morale, pe cari le produc oamenii de geniu, să fie realizate în viața socială, și invers, forțele materiale, să fie continu inspirate de idealuri înalte. În felul acesta n'am mai avea atâtea decepții, atâtea iluzii pierdute și idealul n'ar mai rămâne o utopie. Din cele expuse rezultă că adevărata concepție, după care se poate face instrucție în sensul școlii active este concepția școlii active integrale, care cere un idealism curat și cere înfăptuirea tuturor idealurilor mari.

În istoria pedagogiei găsim principiile acestei concepții, la toți marii reformatori ai gândirii omenеști. Socrate, părintele filozofiei, cere ca elevul să producă el însuși ideile noi cu ajutorul profesorului, care numai îl inițiază și-l conduce. Adevărul stabilit prin metoda euristică este cucerit de elev prin propriile sale puteri, tot odată îl stimulează și îl face să se încreadă în propriile sale forțe.

Rousseau, preconizează educația negativă și activitatea spontană. Să lăsam pe elev singur să realizeze problemele ce ise impun și isvorăsc din propria lui curiozitate, să-și facă cu mâna-i proprie instrumentele și aparatele de care are nevoie. Emil nu învață nimic din gura profesorului, ci totul prin el însuși. Dacă are nevoie de un aparat la fizică, sau o hartă la geografie, nu i le vom da de-a gata, ci le va face el cu ajutorul institutorului și lecțiile vor consta mai mult din fapte și acțiuni, nu din vorbe. Prin urmare Rousseau pune bază atât pe activitatea sufletească cât și pe cea practică, și caută să stabilească o coeziune între acestea.

Pestalozzi susține că orice forță se dezvoltă prin ea însăși, adică prin activitate și exerciții. Scopul educației după Pestalozzi este dezvoltarea tuturor însușirilor psihice și fizice, care se găsesc la copii sub formă potențială. Școala este chemată să stimuleze și să valorifice acestea forțe. Iată ce ne spune Fröbel despre elevii lui Pestalozzi: „Ei erau capabili de-a rezolva cu multă ușurință, chestiuni la care însumi mă incurcam“. În alt loc tot Fröbel ne spune: „Timpul pe care l'am petrecut la Yverdon, a fost în viața mea epoca

decisivă.“ Fichte scrie : „Studiez în acest moment sistemul de educație a lui Pestalozzi, și'n el găsesc adevăratul remediu pentru omenirea bolnavă.“

Din evoluția prin care a trecut principiile și concepția despre școala activă și felul de a se face instrucție în sensul acestei școale, putem distinge unele însușiri ale unui spirit activ și-a instrucției în sensul școalei active. Un spirit activ este un spirit sănătos, este un spirit stăpân pe cursul faptelor și-a ideilor, cărora le impune o direcție și o soluționare voită și în deplină concordanță cu normele morale și principiile ce stau la baza evoluției normale a societății omenesti.

Intr'o școală unde se face instrucție în sensul școalei active, acolo elevii creiază; acolo profesorul și învățătorul este prietenul mai mare al elevilor, îi inițiază, îi stimulează și îi ajută la deslegarea problemelor ce se impun; acolo elevii contribuiesc cu propriile lor forțe, la producerea ideilor noi și caută să dea noi forme de expresii acestor idei și acolo se îmbină, se împacă în mod fericit realitatea cu atmosfera curată din cărți și din sufletele elevilor.

Petru Natea.

Școala primară și problema moralității în societatea românească.

Dacă vom căuta să scrutăm rezultatele obținute de școala noastră — în genere — pe teren moral, oricât am fi de puțin pretențioși, ne vom îngrozi de puțină eficacitate a acestor rezultate și vom constata aproape o totală lipsă de echilibru sufletească a tinerelor generații pe cari școala le pune în circulație an de an. Lipsa de conduită morală, lipsa unei puternice pârghii pe care să se sprijine viața sufletească a generațiilor de școlari, se datorește în primul rând tocmai lipsei de orientare și de preocupări morale a școlii de astăzi și a conducătorilor ei.

Că această lipsă se mai datorește și altor cauze este o evidență incontestabilă dar pe care noi o constatăm numai teoretic fără a intenționa s'o și explicăm.

S'a creiat în urma dezastrului mondial o atmosferă de nesiguranță și de provizorat din care au decurs atâtea rele și neajunsuri de cari ne plângem astăzi fiecare. Omul tranșeelor, revenit în viața socială, a privit lumea cu altfel de ochi și din alte puncte de vedere. Până acum trăise o viață de cârțiță laolaltă cu cârțițele veritabile. Trăise o viață de groază și de chin, în miros de sânge și cadavru, în bubuit de tun și'n lătratul mitralierelor. Sufletul lui se micșorase atât de mult încât încăpuse comod și irațional într'un cuvânt: Patria. Pentru Patrie suferă el atâtea privațiuni, pentru Patrie își mănjise trupul până în creștet de noroaele tranșeelor și sufletul de amărăciunile și ghimpii privațiunilor. Dar între timp ceva s'a dărîmat în sufletul lui. Noțiunea de Patrie s'a golit de înțeles. Și aceasta nu din vina lui. Și-a dat seama în cele din urmă că cei cari fluturau mai vehement tricolorul naționalismului erau toți lașii și profitorii marelui dezastru. Și-a dat seama că pe suferința și jertfa lui și a tovarășilor

lui, acești profitori își zideau palatele fericirii viitoare. Și — atunci — cum am spus — ceva s'a rupt în sufletul lui și ochii lui au văzut altfel. Și-a scuturat hainele de țărâna tranșeelor, și-a spălat trupul de sângele camarazilor morți, a închiriat din viața cea nouă un nou suflet și-a pornit pe drumul vieții lui viitoare cu graba unui drumeț necugetat. Războiul continuă și 'n viața de toate zilele numai că sub altă formă. În loc de tunuri și mitraliere se întrebuințau alte arme de luptă și deci alte arme de apărare. De aici acea goană nebună după îmbogățire, după situații și demnități de tot felul câștigate cu mijloace permise și mai ales nepermise. Era în psihologia lui de ostaș ciuruit de gloanțe această nouă concepție despre viață. Când totul este relativ, când și cele mai durabile bucurii țin cât lungimea unei clipe, era explicabil ca fiecare să se arunce în val vârtejului vieții cu dorința ferbinte de-a parveni, de a câștiga cât mai multe din bucuriile și plăcerile pe care viața le oferă. Și aceasta cât mai rapid cu putință.

În acest sens, omul și-a creiat o literatură specială, o muzică și o morală potrivită scopului pe care-l urmărea și deci susținută de mijloace potrivite intereselor lui. Din această nouă — să-i zicem — concepție despre lume și viață, profita — de multe ori — animalul din om. Dar suferea acel sâmbure de Divinitate ce se cheamă suflet; suferea — la mai puțini poate — acel sentiment nobil, însetat după adevăr, bine și frumos. Se deteriorase acea busolă, fără de care viața sufletească este lipsită de sens, și care se numește moralitate. Ce este moral și ce nu-i ?

Vom căuta să lămurim mai departe această chestiune.

Morala sau etica este știința regulilor bunei conduite. Dar cum nu orice activitate merită numele de conduită, putem atunci defini etica o „știință care dă regulile ideale ale activității reflectate ce se găsește într'un raport oarecare cu societatea în care activitatea aceea se desfășoară.“ Din această mai largă definiție reese clar că o activitate ca să devină conduită trebuie să conțină în ea acel sâmbure de moralitate care o colorează ideal și care o pune în armonie cu legile și alcătuirile unei societăți. Altfel, orice activitate devine pedepsită de legile omenești pentrucă lucrează contra interesului societății și strică o ordine care se dovedește folositoare. Trecând peste diversele teorii care susțin determinismul, fatalismul și liberarbitrismul în viața morală a omului, trecând

apoi peste teoriile morale — pur științifice ale unui Kant, Stuart Mill și Spencer, ne vom opri mai îndelung asupra moralei sentimentale a lui Schopenhauer. Schopenhauer este figura cea mai luminoasă dintre acei filosofi și moralști cari au pus ca normă a vieții, în locul ideii abstracte, sau impulsurilor instinctive, sentimentul simpatiei și iubirea pentru aproapele său.

Datoria pentru datorie — idealul moralei lui Kaut — și excluderea oricărei porniri afective, era partea direct lovită de Schopenhauer și contra acestui ideal de insensibilitate, el se ridică cu toată puterea lui dialectică și satirică. Dar înainte de a intra în amănunțimile teoriei sale, trebuie să relevăm un merit, un mare merit al lui Schopenhauer, „pentru clarificarea dintre egoism și altruism și pentru susținerea ce a rămas oarecum clasică dela el încoace, că egoismul e izvorul întregii răutăți, totalei imoralități omenești. Omul moral — după concepția lui Schopenhauer — nu e acela care face binele altuia, atunci când prudența îi spune că interesele sale nu sunt lovite, sau atunci când socotește că va ieși un bine în viitor pentru el. Din acest ultim punct de vedere, moralele religioase, cu excepția budismului — excepție de sigur visată de Schopenhauer — nu fac decât să se adapteze conduitei zilnice omenești, căci răsplata din lumea viitoare, e stimulentele faptelor bune de aci. Nu așa înțelege Schopenhauer morala. Pentru el oricine simte în el o înduioșare sinceră și profundă, față de nenorocirea altuia, cine tremură gândind la pericolele prin care trece un semen al său, cine plânge de durerile altora, cu un cuvânt firile miloase, sunt aceia și acelea care constituiesc clasa demnă de imitat, a oamenilor cu adevărat morali. Nici interes, nici rațiune, ci numai înduioșare de suferințele altuia, aceasta e măsura moralității omenești.

În monografia: „Fundamentul moralei“, Schopenhauer pune într'o ipotetică rivalitate doi tineri. Unul se abține de-a omori pe celălalt, grație moralelor lui Kant sau Fichte, Adam Smith sau Spinoza, etc., pe când celălalt s'a abținut de a-și omori semenul pentru simplul motiv că i-a fost milă de adversarul său. Care-i mai moral? De sigur cel din urmă. Revărsarea individualității dincolo de limitele ei însăși, desgrădirea de egoism, iubirea e însăși morala.

Virtuțile cardinale: justiția și caritatea, cele două forme la

care se reduce întreaga moralitate omenească, respectul personalității altuia și dorința de a contribui la fericirea cuiva, nu pot să se realizeze decât prin simpatie, prin închipuirea bucuriilor și durerilor străine. Astfel ești drept cu altul, când ești atât de milos încât să poți a-ți închipui cât are să sufere celălalt depe urma nedreptății tale, dacă ai face-o. Caritatea e o floare ce crește pe tulpina milei. Participarea la relele altuia, participare imediată, care nu este lung timp raționată și care nici nu are nevoie de rațiune, iată adevăratul izvor curat al întregii carități.

Schopenhauer voește să introducă în morala sa, același element intelectual care e o inovație a metafisicei sale, față de metafisica lui Kant, deși Schopenhauer popularizează Kantismul, și anume: experiența. Dacă readucem morala simpatiei pe terenul experimental și dacă ne așezăm în lumina criteriului observației, constatăm, zice Schopenhauer, că simpatia e aceea care are o aplicabilitate mai întinsă decât alte idealuri morale, și afară de aceasta, e un fundament moral pe care sentimentul popular în genere îl admite, fără rezerve și fără reticențe subtile. Astfel observația ne spune că e lăudat acela care se înduioșează desinteresat și sincer față de nenorocirile altuia, iar nu acela care a cumpănit cu multă prudență foloasele ce-ar decurge din fapta sa. Spontaneitatea sacrificiului, promptitudinea și desinteresarea lui, formează caracteristica celui cu adevărat moral, și pe astfel de oameni, masele întinse ale omenirii, îi respectă, îi iubește, îi admiră și îi transformă în eroi.

Deși criticabilă — morala lui Schopenhauer se aseamănă foarte mult cu morala lui Isus care are la bază tot mila față de aproapele. Am văzut dar că — după Schopenhauer — ca de altfel și după morala creștină, un om atunci este moral când face o faptă bună îmboldit numai de sentimentul milei fără ajutorul rațiunii.

Sunt totuși unii oameni cari săvârșesc în anumite momente ale vieții lor, fapte bazate pe milă, pe desinteres, ca apoi să-și continue mai departe săvârșirea faptelor cari numai morale nu pot fi. Sunt aceștia oameni morali? De sigur că nu. Dar aceasta este o chestiune foarte discutabilă peste care vom trece din multe motive.

Ajunși în acest punct al temei noastre a sosit momentul să

opunem lui Schopenhauer pe celălalt mare moralist, pe categoricul Kant. Kant are meritul de a fi clarificat într'un mod clasic deosebirea dintre nevoile vieții practice și aspirațiile pur ideale și metafisice ale omului. El a simțit că o morală nu poate și nu trebuie să fie un catehism al vieții zilnice, să dea metodele cele mai practice prin care scopurile vieții pot fi mai ușor realizate, ci ea are menirea de a prescrie și a ordona omului să râvnească mereu spre un ideal suprem de virtute, irealizabil poate, dar singurul interesant moralicește. Morala ridicându-se de-asupra firii, are să învețe pe om să se aprecieze pe el însuși mai bine. Sentința de pe frontispiciul pytic, maxima lui Socrate: „cunoaște-te pe tine înșuti“, este cu adevărat, neclintita temelie a oricărei morale, de oarece, omul simte în el o pornire, un ordin, o voce a datoriei, care îi spune ce trebuie să facă, fără să-l înjosească arătându-i și de ce trebuie să facă acel lucru, cu alte vorbe, ce câștig va scoate din realizarea acelei datorii. „Trebuie“ nu are altă explicare decât „trebuie“, după cum impresia sensibilă nu are nevoie de argumentare de ce este așa cum este. Este așa și nu altfel, și prin acel categoric „este“ se exclude și întrebarea de ce este? Prescripția fundamentală, astfel, a oricărei morale — după Kant e ca omul să asculte de „vocea datoriei“, de acel ecou al unei lumi mai profunde, de obligația sufletească pe care orice om o poartă în el. Aceasta constituie acel celebru „imperativ categoric“ al moralei sale. „Fă-ți datoria“, ascultă fără șovăire de porunca propriului tău suflet, fă „virtutea pentru virtute“, fără speranța unei răsplăți, fără frica unui D-zeu atot veghetor, fără groaza unei pedepse într'altă lume; aceasta e esența ultimă și ultima valoare a moralei kantiene. Prin Kant, morala se înalță curată în regiunile senine ale idealului, se desbracă de concesiile făcute firii omenești și astfel purificată, înrădăcinată în absolutul ce orice om îl poartă în sufletul său, râvnind la o lume pe care orice om o visează dincolo de el, morala învață pe om a fi în realitate ceea ce fantezia plăsmuise ca un zeu etern. E așa de înaltă această morală, încât ea cere dela un om a fi mai desinteresat și a fi mai sincer decât martirii tuturor religiilor cari și-au sacrificat viața gândind la răsplata sau la iubirea ce D-zeul, pentru care au murit, le va acorda în viitor. Nici stoicul care moare cu toată seninătatea și calmul omului ce n'a urmărit decât virtutea în viață;

nici creștinul care iubește, fără gând de câștig pământesc, pe semenul său; nici rășboinicul, ce moare luptând pentru țara sa, dar care e mânat la luptă de speranța gloriei; nici filantropul, care își cheltuiește averea întru ajutorarea celor în nevoie, dar care se gândește la onorurile postume și durabile; nici unul din acești „mari oameni“ după moralele comune, nu merită — după Kant nici simplul nume de „oameni morali“, căci aceștia din urmă fac binele pentrucă *trebuie* să-l facă iar nu cu gândul la recompensele posterioare.

Am pus față în față două concepții morale care se deosebesc radical, ambele superioare și deosebite de alte concepții ale altor filozofi moraliști. Care-i morala după care se conduce societatea noastră de după rășboiu? De sigur nu morala austeră a lui Kant este aceea care conduce societatea de astăzi. Această morală — din societatea de astăzi — este o morală utilitaristă, morala plăcerii, a egoismului, a câștigului imediat, a dorului de îmbogățire și de parvenire. E o morală inferioară, de animal stăpânit de instincte, închinat stomacului. Reîntors — cum am spus la început — din mizeria tranșeelor, omul a văzut viața prin prisma câștigului și a plăcerii imediate. Rășboiul îi creiase o psihologie specială prin care căuta să interpreteze și să înțeleagă viața. Iată ce zice unul din personagiile din romanul: „Întoarcerea de pe front“: „Ne-am închipuit cu totul affel viața de aici. Crezusem că o existență nouă, puternică și intensă, plină de bucuria vieții recâștigate, își va face intrarea cu un acord impetuos. Așa voiam s'o începem. Dar zilele și săptămânile se irosesc zadarnic, căci le petrecem cu lucruri superficiale, fără nici un rost, și, când ne uităm în jurul nostru, vedem că n'am făcut nimic. Eram deprinși să chibzuim și să lucrăm repede; după câteva clipe putea să se termine totul. De aceea ni se pare acum că viața se scurge prea încet. Ne repezim la ea, dar până să înceapă a vorbi, îi și dăm pace. Am jucat prea mult în tovărășia morții. Era o jucătoare sigură și rapidă; și miza era mare. De aici, spontaneitatea și înțeala noastră, care acum au produs un gol în noi. Ele nu se mai potrivesc aici. Și golul acesta ne neliniștește, căci ne dăm seama că nu suntem înțeleși și că nici iubirea nu ne mai poate fi de vreun folos.

(*va urma*)

C. Ștefăniu.

Grigore Tabacaru pedagog social.

I. Introducere. II Problema pedagogiei sociale. III Personalitatea socială ca scop a pedagogiei sociale. IV Educația socială: familia, școala, biserica. Legătura între educația socială: familie, natură, viața socială, universitatea. VI *Forme de educație* socială; ed. cetățânească, politică, democrată, națională, orientarea profesională.

V. Metode ed. sociale: a) lucru manual; b) metoda faptelor actuale; c) self. government. VII. Concluzii.

I.

Pedagogia socială ca știință cu obiect și metode de cercetare proprii s'a constituit acum câteva decenii în urmă. Constituirea acestei științe este strâns legată de cunoașterea vieții sociale. Sociologia a dus la o clarificare a noțiunii pedagogiei sociale prin studiul făcut asupra realității sociale. Cunoașterea societății și a funcțiilor ei a fost de natură să lămurească raporturile existente dintre individ și societate. Individualismul și prețurile sale exagerate a fost înfrânt, prin constatarea făcută, că indivizii datoresc foarte mult vieții sociale și că societatea este o realitate sui generis, care exercită asupra individului o forță de coercițiune. Constituirea pedagogiei sociale este legată de numele Drukheim (Franța), Natorp, și Bergeman (Germania) și Devey (America). La noi pedagogia socială a fost neglijată, cel mult dacă problemele ei au fost atinse în treacăt în lucrările de pedagogie generală. Pedagogia socială a lui Haret pornea de la considerații mecanice și căuta verificarea unor anumite legi ale mecanicii în viața societății. Asupra pedagogiei sociale a lui Haret a se vedea Gr. Tabacaru și Moscu: Haret

omul școlii în „Frământări didactice“ 1932. p. 1727—1728).

Deabia cu Grigore Tabacaru se poate vorbi de constituirea acestei ramuri pedagogice, (după cum se va vedea în rândurile ce urmează), cu caracter științific și fondată pe luminile sociologiei.

II. Observația zilnică pune în evidență influența pe care o are asupra copiilor mediul înconjurător, (mediul social, familia și societatea). Inșă influența pe care o săvârșește mediul este difuză, pe când influența școalei este intenționată și făcută cu un anumit plan. Strada și drumurile sunt pline de copii, care se joacă, care se asociază în vederea jocului, care își aleg de bună voie conducători, și care în acelaș timp se supun rigurilor jocului. Toate acestea dovedesc la copii, prin aceste tendinți manifestate, anumite instincte gregare, anumite instincte sociale. Dela acest considerațiuni și date de natură psihologică pornește pedagogia socială care urmărește dezvoltarea instinctelor sociale, formarea conștiinței sociale și a responsabilității pusă în serviciul colectivității. Individual are să trăiască într'un mediu de viață socială determinat. Acest mediu îl pătrunde din toate părțile. Cultura, instituțiunile culturale, religia, știința și limba sunt bunuri pe care individul le găsește deagata și prin care este posibilă dezvoltarea sa. Omul devine om numai prin faptul că trăiește în societate. Avem în față două realități: aceia a vieții sociale și natura psihofizică a școlarului.

III. Pedagogia socială care studiază aceste două realități își propune ca scop formarea ființei sociale sau mai bine a personalității sociale sau a personalității morale.

„Scopul educației este să creeze ființa socială. Educația socială și-o face omul fără o preocupare anumită, căci omul trăiește în mijlocul societății și societatea îl silește să trăiască în armonie cu lumea care îl înconjoară. Legătura dintre individ și societate este adânc înrădăcinată în condițiile proprii de dezvoltare a conștiinței omenești. Individul nu poate să devină un adult complet, decât prevenind să se indentifice cu existența socială a contemporanilor, dacă nu face parte ca funcție organică din solidaritatea lor. (Problema personalității p. 89).

Așa dar, Pedagogia socială pornește dela interesele cerute de societate și viața socială iar nu dela interesele și viața indi-

vidului. Realitatea socială este o unificare conștientă de elemente active care își au ca urmare independența lor. Existența acestei realități ne-o dau manifestările lor sub formă de categorii sociale : Sufletești, economice, juridice și politice. (Problema pedagogiei sociale, p. 15.)

Însă, tocmai în satisfacerea acestei cerințe a pedagogiei sociale este necesară o metodă adevărată, care să țină seama de fenomenele și dispozițiile psihice a școlarului, dacă-i vorbă să se formeze personalitatea în om sau în voința socială.

IV. Educația socială. Educația este o funcție socială. Ea depinde de mediul în care se săvârșește și este condiționată de timp. Comunicarea cunoștințelor sau instrucția sunt primele începuturi de socializare a ființii omenești. Societatea conservă prin instituțiile ei cultura sub toate formele însă această cultură trebuie să fie asimiliată de generațiile viitoare, prin munca căroră se asigură progresul social. *Familia este cel mai bun mediu* de înflorire a virtuților sociale. Dragostea de părinți, exemplul vieții lor, sentimentul religios care se formează, dragostea de muncă ce li insufflă, ascultarea și spiritul de ordine în care a crescut ajută la socializarea culturii și la formarea ființii sociale. *A două instituție* care depășește cadrul vieții familiare este școala. Ordinea, punctualitatea, curățenia, disciplina, ascultarea, facerea temelor, munca colectivă, jocurile, sunt mijloace de socializare a individului.

IV. În mișcarea vieții sociale contemporane să manifestă din ce în ce mai mult o tendință de socializare a individului. Socializarea metodică a tinerilor generații este strigătul ce se aude foarte des. Această socializare în ce constă ?

„Prin abstracție am putea să separăm ființa noastră în două : Una alcătuită din stări mintale raportate la noi și la evenimentele vieții personale și pe care a numim fruntă individuală ; alta este un sistem de idei, de sentimente, obiceiuri, care exprimă grupul din care face parte, alcătuind credințele religioase, tradițiile naționale și profesionale, opiniile colective. Toate acestea alcătuiesc ființa socială“ (p. 16 o. c.)

Însă contra acestei tendințe, care cere socializarea culturii, cu alte cuvinte democratizarea ei, și deci chemarea la muncă activă și constructivă a masselor, pentru că prin contactul cu

bunurile culturale acumulate energiile superioare, elemente care vor trebuie să fie destinate a lua conducerea și a avea în erarhia vieții sociale locul cel dintâi, se ridică *concepția culturală* care susține numai apropierea de cunoștințe pur teoretice și lipsite de utilitarism (clasicismul); ca și *utilitarismul* care reclamă în pregătirea viitorului cetățean apropierea de cunoștințe practice utilitare. Educația Socială cere ca să stabilească o strânsă legătură între viața socială și formarea individului. Pretinde ca școala să fie legată de viață.

Nu este de ajuns pentru aceasta să facem lecțiunile din programe. Viața în organismul școlar înseamnă cu totul altceva, înseamnă în primul loc ca școala să nu fie separată de familie; între școală și familie trebuie să existe un schimb constant de idei și de influențe.

În al doilea plan, școala trebuie să fie strâns legată cu natura, să fie așezată în mijlocul naturei, între grădină, alături de câmpie, pentru a fi pusă în apropiere cu forțele naturii și cu fenomenele ei.

»În al treilea plan, școala nu trebuie să trăiască separată de Universitate, adică de viața cercetărilor științifice, de laborator, sala de citire, muzeu».

Cum însă școala nu are raporturi cu familia, natura, lumea afacerilor și Universitate, ea trăiește izolată de orice viață și nu se folosește de experiența pe care copilul o aduce de mediul în care trăiește. Când copilul vine la școală, se separă de preocupările de până atunci avute în mijlocul gospodăriei familiare și în mijlocul satului. Școala caută să-l preocupe cu alte lucruri, când mai ușor i-ar fi să utilizeze ceia ce copilul știe din experiența zilnică». (Problema personalității p. 107).

Cu alte cuvinte viața școlii trebuie să oglindească viața societății. Fără această pulsare a vieții sociale în școală, nu poate fi vorba de educație socială și pregătirea finții sociale a nouilor generații. Este o utopie, dacă credem că ținând predici școlariilor le vom forma virtuțile morale, este o greșeală să se creadă că prin puterea numai de a vorbi putem forma virtuțile cetățeanului de mâine. Vorba sboară, intră pe o ureche și ieșe pe cealaltă, pe când, dacă la convingere se adaugă deprinderea — mecanisme absolut necesare — atunci se poate gândi

că educația va da rezultate. Să nu se creadă însă, că a introduce viața în școală înseamnă a face din școlarii noștri profesioniști, ci vom căuta ca să cunoască cât mai bine această viață fiindcă de ea se isbesc la fiecare pas. Realizarea unirii dintre școală și viața se îndeplinește prin lucrările practice, cari nu au un scop în sine, căci dacă școala trebuie să stea în contact cu bucătăria, aceasta nu înseamnă că urmărește să formeze bucătăreșe; dacă trebuie să stea în contact cu atelierul, aceasta nu înseamnă că școala urmărește să scoată croitori, zidari, tâmplari ci rămâne cu tot dinadinsul un scop social, care constă nu a da școlaii priviri cât mai complete asupra societății și oarecum satisfacă trebuințele sale de acțiune și dorințele sale de a clădi, găti, crea, în loc de a se uita numai și a trăi în pasivitate. Pe de altă parte se echilibrează tendințele individuale cu tendințele sociale." (Problema personalității p. 108—109).

În felul aceasta, să cunoaște prin contactul direct mediul înconjurător plantele, animalele, materiile prime, produsele fabricate, viața societății și toate aceste dau ocazii de discuții, nasc atâtea probleme care pune gândirea și experiența personală la contribuție.

Problema educației științii nu constă în câștigarea unei științii pure, ci știința înseamnă să fie extrasă din operele omului. Dacă această năzuință ar degenera în utilitarism, dacă nu s'ar răspunde că pentru copii și tineri, scutiți de grija zile de mâine, mașina cu aburi, locomotiva motorul electric, telefonul, telegraful și orice instrument agricol, industrial sau mecanic nu sunt considerate ca unelte de câștig ci sunt obiecte de curiozitate, pe care vor să le perceapă. Acest interes intelectual cultivat și raportat la viața socială este preferabil învățământului științific de mai târziu fără nici o motivare. Natura psihologică a individului este favorabilă studiei vieții sociale. Imitația și curiozitatea ajută la dezvoltării ființei sociale și la asimilarea valorilor sufletești și economice.

(va urma)

G. Moscu.

Jocurile copiilor ca element național și ca mijloc pentru cunoașterea individualității.

Este notorie, nu numai înclinația, dar chiar identificarea copilului cu jocul; — mobilitate caracteristică, ce începe concomitent cu viața, instinct ce rezidă în însăși natura psiho-fizică a sa. Jocul este în firea insului normal. El ne destăinuiește cu certitudine implacabilă, normalitatea, sănătatea sau anormalitatea, imbecilitatea și convalescența ființelor în devenire, a copiilor. Jocul este un instinct, ca ori care altul, care apare la o anumită epocă și se diversifică în raport cu fazele de dezvoltare ale insului, instinct absolut necesar.

Prin joc sunt puse în funcțiune toate forțele vii, — până și cele mai infime și mai subtile, — satisfăcându-se dorințele și nevoile specifice, exercitându-se organismul și virtualitățile psihice ale copilului. E spontan și inerent; el constituie școala cea mai rodnică pentru copil, pentru că aci învață cu poftă, din imbold intern, fără silă și didacticism searbăd. „Jocul trebuie considerat ca o pregătire pentru viața serioasă, ca un exercițiu necesar pentru dezvoltarea și întărirea forțelor naturale, pe care nu le primim de la început — la naștere — sub formă desăvârșită . . . Nu epoca de copilărie solicită jocul, ci necesitatea jocului — adică a dezvoltării forțelor — impune o epocă a copilăriei. (G. G. Antonescu — Din probl. ped. mod.).

În joc copilul observă, se gândește, imaginează, combină, discerne, hotărăște, acționează, execută, cu un cuvânt, pentru copil constituie o ocupație tot așa de serioasă, de inerentă și imperativă, ca și pentru cel matur o ocupațiune oarecare.

Fiind o necesitate inexorabilă, ar fi o crimă din partea celor care ar căuta să priveze pe copil de acest eficace și natural

mijloc vital, de dezvoltare psiho-fizică, în mod firesc și armonic. „Copilul la joc pune toată energia sa fizică, spiritul său născând de observațiune, de atențiune, de invenție, amorul său propriu, el și-l satisface astfel.

Legat de însăși viață, jocul are acelaș trecut și vechime ca și ea; s'a născut, a trăit și a evoluat cu ea, generație de generație, transmițându-se ca orice bun al tradiției și ca însușire ereditară, perpetuându-se și perfecționându-se de-alungul veacurilor, simultan cu progresul, cu îmbunătățirea vieții.

Și cum fiecare popor, națiune dispune de un anumit fel de viață, specific și în raport cu ritmul și stadiul civilizației sale și mediului său, implicit și jocul variază de la o națiune la alta, având imprimat în sine specificul etnic, ba și pe cel regional. Chiar și cele importate de aiurea, prin cine știe ce miracol, cari dacă n'au murit, n'au pierit deci, cu certitudine indubitabilă că au fost adaptate, au fost încorporate specificului etnic încât nu le mai recunoști origina. Jocurile sunt atât de adaptate specificului ambiant încât variază, nu numai de la țară la țară, de la regiune la regiune, ci chiar de la un sat la altul. Fiecare sat își are anumite jocuri ale sale, iar când se întâmplă să pătrundă unul din alt sat, cu siguranță că nu-l conservă identic, trebuie să-l adapteze mentalității lui, adăugându-i sau omițându-i ceva care să-l deosebească. Ceeace se întâmplă cu jocurile naționale ale celor maturi, de altfel, în treacăt fie zis.

Jocurile copiilor fac parte integrală din tezaurul nostru național comoara de veacuri, talismanul ce ne caracterizează: folklorul românesc, ca element național. Ca și celelalte elemente ale folklorului: obiceiuri, cântece, jocuri naționale (ca melodie și execuție) poezii, snoave, povești, cimilituri, etc., jocul este destăinuitorul atâtor enigme și caracterizatorul sufletului nostru, al copiilor noștri. Trebuie să i se dea și lui atenția și importanța cuvenită, întrucât prezintă multă însemnătate pentru noi. Să fie cules piesă cu piesă înregistrat fidel și cu conștiinciozitate, mai ales că este amenințat să fie dat uitării și înlocuit cu jocurile „oficiale“, cu cele de import și de invazie și în deosebi cu cele promovate de școală.

Multe din aceste jocuri, create de copii, de spiritul lor fantezist și inventiv, — cu jucării lucrate primitiv, dar de mânuțele lor, dar pentru care simt un deosebit atașament și-o iubire indis-

fructibilă — ce admirabil și eficace activism natural, creator — și nu ca azi în unele case „mari“ unde sunt aduse de-a gata, pentru care jucării copiii nu simt cine știe ce atracție, — cel mult o curiozitate copilărească de scurt timp, — sunt însoțite preliminar sau concomitent de versuri, de jocuri de cuvinte, care deasemenea trebuiesc culese cu sfințenie.

Câte stări și fapte psihologice nu stabilesc aceste manifestațiuni ale copilului, stări pe cari nimeni nu caută să le înțeleagă și nici să le utilizeze în momentele oportune. Cel mult, știu să le siluiască, să le reprime, părinți și educatori, întrecându-se în erori.

Ca orice secție a folklorului, în complexul căruia se integrează indisolubil, jocul copiilor, în care găsim afirmat specificul nostru național, constituie o mărturie și o mândrie de neam. Este prima creație în sens biologic și intelectual a insului, căci prin joc începe viața și numai după sine urmează ocupația într'adevăr serioasă, productivă.

Cunoașterea și studierea acestui element național, — jocul — creiat de ființele în devenire — copiii — prezintă un dublu interes: a) *ca element național*, — mărturie și mândrie de neam și b) *ca mijloc de instrucție și educație*, nu numai în sensul că prin sine se realizează o dezvoltare armonică a psihofizicului insului, dar ajută pe factorii educației în cunoașterea individualității elevilor. Prin el, ca printr'o fereastră larg deschisă, răscolim în tezaurul psihic al copiilor, explorând și înregistrând virtualitățile, însușirile, aptitudinile, individualitatea copiilor meniți educației.

Este cel mai eficace mijloc și mai indispensabil chiar, în studierea psiho-organismului copilului. Fiind o manifestare liberă, spontană, nesupraveghiată, necomandată de nimeni, ci de cerințe interioare, aci copilul își destăinuiește toate forțele sale, însușirile caracteristice, și cele mai intime dorințe, nevoi ale eului său.

Din diverse puncte de vedere îi putem studia în această spontană, naturală manifestare. Le putem constata astfel: puterea imaginației, a spiritului inventiv, a combinației, — când chiar dacă n'au jucăriile propriu zise, transfigurează orice obiect în jucăria inchipuită (face din scaun: mașini, trenuri, vapoare s. a., din covor: ape, oceane, pajiști, etc.), ca și spiritul de discernământ, descercându-se cu măiestrie și seriozitate în diferite împrejurări di-

ficile sau disecând minuțios și cu seriozitate acțiuni, combinații de moment. Le cântărim voința, puterea fizică, — îndârjirea cu care perseverează în efectuarea uneori chiar în acțiuni ce le depășesc forțele.

Nici sentimentele, temperamentele nu rămân nerelevate în această confesiune sinceră și firească: sentimentali, unii, reci și indiferenți, alții; obiectivi o parte, subiectivi altă parte, etc. „În joc copilul își desvăluie pornirile sale firești, innăbușite prin educație, dorințele sale nesatisfăcute, mișcărilor sale sufletești, căci în joc el poate face și ceea ce în realitate nu-i este permis, fără să fie observat, controlat, fără a-i ingreunua conștiința (Nilly Wolffheim).

Îți explici atâtea curiozități ce ți le prezintă clasa în școlile actuale, — conglomerat amorf, — unde o parte din elevi îți par indolenți, leneși, apatici, deși unii dintre aceștia nu sunt decât, pur și simplu, înapoiți, bolnavi psihicește, anormali. Aceștia sunt solitari, cât mai în afara comunității celorlalți, nu strigă, nu aleargă — expansiuni de care sunt legate entuziazmul, plăcerea, efectul întăritor al jocului — și trăesc în lumea pasivității, conștient unii, inconștient alții.

Nu numai atât dar în joc se fac și operații de selecționare, după criterii foarte echitabile, promovându-se întotdeauna cei capabili, cei destoinici.

Indiciu cert pentru a-i ști pe cei dotați cu voință, prestanță, autoritate, conducători de cete copilărești azi, conducătorii de mâine ai societății.

Șefii aceștia se bucură de autoritate, subalternii i-ascultă într-o disciplină liberă, voită și într-o armonie desăvârșită. Cadru social natural de promovarea copiilor dotați, mijloc eficace de instrucție și educație, fiindcă în joc predomină interesul pentru mișcare și dorința de a realiza ceea ce a început, element național, de caracterizare și definire sufletească, jocul copiilor merită, un numai a fi respectat și încurajat, dar să fie cunoscut și luat ca accesoriu în multe ocazii în școală, când poate fi de un real folos.

Fiind prima treaptă a vieții, școala de ucenicie a copilului, de unde trebuie să pornească înarmat și întărit, spre a putea bi-

rii toate protivniciile vieții mature, — incumbă serioasă atenție și respectul cuvenit.

Sunt prea frecvente cazurile când, nu numai că este neglijat și desconsiderat, dar este chiar oprimat, considerat ca o pierdere de timp, ca o epocă lipsită de seriozitate. Profundă eroare și deplorable urmări. Se uită că jocul este un stadiu de viață naturală și inerent, un instinct vital, din care decurge implicit pofta, dorul, înclinația spre muncă mai târziu.

Este prima treaptă de muncă. Pentru copil jocul este o realitate implacabilă, o necesitate inexorabilă, în joc s'angajează cu tot organismul și sufletul său, cu toată seriozitatea; este lumea lui, lumea veridică și naturală.

Și așa trebuie să fie.

Florian Stănică.

Plan de Lecție.

Obiectul: Agricultura cl. V.

Subiectul: „Inercarea puterii de încolțire a semințelor“.

Material intuitiv: un vas cu sugativă umedă în care să fie boabe de fasole, de grâu sau de porumb; un alt vas în care boabele să fie încolțite (boabe bune) și un al treilea vas în care să fie tot boabe încolțite, dar de calitate mai inferioară.

O cutie cu țărățe de lemn udate cu apă și pe care să fie presărate semințe. Cutia va fi ecoperită cu o bucată de sticlă.

Propunătorul va avea deci semințe încolțite din cele 3 categorii: bune, mijlocii și slabe.

Pregătirea.

(Se vorbește despre încolțirea semințelor.) Ce semănături se fac pe ogoarele noastre? Ce lucrări se fac de agricultori, primăvara? Ce se întâmplă cu semințele semănate? Cum încolțesc semințele de grâu? Dar cele de fasole? Se arată copiilor boabe de fasole ținute o zi în apă. Ei le desfac în cotiledoane între care se găsește embrionul (colțul) cu rădăcina, tulpinița și mugurașul cu două frunze. Cu ce se hrănește noua plantă până prinde rădăcini?

Toate semințele încolțesc și dau plante mari și frumoase?

Care semințe — credeți voi — că pot da plante și roade bune?

Ce trebuie să facă agricultorul ca să poată avea asemenea semințe? (Să le aleagă, să le încerce).

Anunțarea.

Astăzi vom învăța cum se încearcă puterea de încolțire a semințelor.

Predarea.

Înainte copiilor se aduc cele trei vase pregătite. Se ia mai întâi vasul în care boabele au fost așezate pentru a fi puse la încolțire. Se așează așa fel încât să poată vedea toți copiii.

Ce se vede în această farfurie? Cum este sugativă? (umedă).

Ce am așezat între foile ei? Ce se va întâmpla cu semințele acestea, dacă vor sta mai mult timp la umezeală? Vor încolți ele toate? (dacă sunt bune, da; dacă nu, atunci numai unele din ele.

Se arată copiilor vasul al doilea unde semințele au încolțit. (cu boabe bune) Ce vedeți voi aici? Au încolțit toate semințele? Sunt bune aceste semințe? Dece? Dar dacă nu încolțeau toate? Copiii sunt puși să repete cele văzute și constatate.

Ia uitați-vă aici (se arată vasul cu semințe inferioare, care n'au încolțit toate). Este vreo deosebire între încolțirea din vasul acesta și celălalt? Dece aceste n'au încolțit toate?

Care semințe au putere mai mare de încolțire? Să-mi spună un elev cum putem noi încerca puterea de încolțire a semințelor, după cele ce-ați văzut în experiența noastră.

Avem un alt mijloc și mai ușor pentru a face asemenea experiență. Se aduce cutia cu tărățe de lemn; ele sunt umede. Pe tărățe se așează 50—100 boabe. Cutia este acoperită cu o sticlă ca umezeala să țină mai mult. Li se explică elevilor că în aceasta cutie semințele pot încolți și le putem deci încerca puterea lor de încolțire.

Recapitularea.

Ce am observat noi în cele văzute? Ce s'a întâmplat cu boabele puse în farfurii? Care din semințe au fost bune? Dece?

Cum mai putem cunoaște puterea de încolțire a semințelor? Un copil explică tot ce-a văzut la vasul cu tărățe de lemn.

Ce constatăm noi prin aceste experiențe?

Generalizarea.

Unele semințe încolțesc mai repede și mai multe, altele mai târziu și mai puține. Cu cât semințelele încolțesc mai multe, și mai repede cu atât ele sunt mai bune. Prin întrebări, copiii sunt puși să repete.

Aplicarea.

E bine ca agricultorul să aibă semânța aleasă? Ce trebuie

să facă el ca să aibă o recoltă bună și frumoasă? Cum poate să aleagă semînța? E bună semînța veche? Dar cea necoaptă?

1. Semînța veche își pierde din puterea ei de încolțire, deci nu va da roade îndestulătoare.

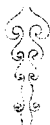
2. Semînța necoaptă iarăși nu este bună. Deacea e bine să se aleagă mai întâi, așa cum am învățat noi astăzi.

Fiecare din voi veți lua o cutie în care să puneți tărățe de lemn și să le udați cu apă. Veți presăra boabe de fasole, alții de grâu sau de porumb. După vreo 8—10 zile le veți aduce toți la școală să vedem ce putere de încolțire au avut semînțele puse de voi.

Indemn pentru selecționarea semînțelor în vederea unui rod superior atât calitativ cât și cantitativ.

I. Comănescu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vasile Pârvan — memoriale.

Nobil gânditor și consequent cu vederile sale în raporturile cu semenii și viața însăși, Vasile Pârvan întruchipează idealul scriitorului pătruns de cele spuse și forțat să scrie de o necesitate imperioasă, el fiind din categoria acelor ce scriu fără să voiască — intenție — și fără a fi — deci — nevoit să cântărească prea mult cuvintele și să așeze termenii cu premeditare. Preocuparea aceasta miroase de departe a seră și conserve; rândurile lui Pârvan sunt însă ca zefirul care suflă blând sau uraganul măturător a tot și toate în calea sa, strălucesc ca razele soarelui în roua dimineții și plac ca ciripitul miilor de cântăreți în pajیِِِِِِِِِِِ_rii, ori redau impresionanta iluzie a majestății tăcerii pusturilor.

Dela un capăt la celălalt, scrierile lui Pârvan te captivează, te pierzi în imensitatea naturalului descris și te striveste greutatea adevărului cuprins; te bucuri și emoționezi odată cu el, iubești și blestemi în acelaș timp și aceeaș stare de suflet te stăpânește încât numai după ce ai închis cartea îți dai seama că ai citit, nu simțit, personal-veșnicul adevăr existent pentru toți, dar văzut numai de unii, fericiți în alt loc și alte timpuri și atât de neînțeleși de noi, comediani triști cu pretenții de arbitri. Înțelegând că pentru a pricepe viața și rostul ei nu-i deajuns să exprimi în cuvinte frumoase gândurile tale fasonate drept precepte pentru alții — fiecare poartă cu sine, în instinct, corespondentul sentimentelor și pasiunilor întregii existențe, Leibnitz, a scris cum a simțit și sinceritatea lui nealterată fiind ne-a înfățișat totul în cea mai curată formă și indiscutabilă naturalețe (natura este veșnicul adevăr). Intr'o prezentare, singură înfățișarea

sculpturală prezintă avantajele unei mai ușoare și exacte observații (cunoașteri) căci sinceritatea este condițiunea cea mai de seamă ce se impune în orice lucrare, și azi, unde există rar se apreciază fiindcă lipsește la cei mai mulți și locul unde sălășluia această pierdută podoabă, spre deosebire de înțelegerea literară. Când zici literar este sinonim cu prelucrat, în vederea unei conduite fatal impusă de fantezia autorului plus lipsa bunului simț — care creează o deșuchia-tă preferință a publicului cititor și invers. Cuvântul nu este decât haina îmbrăcată de adevăr sau minciună în nenumăratele lor fețe: greutatea constă în nimerirea acestor pie-se ciudate spre a nu creea diformități compromițătoare sau păpuși neînsuflețite — ceeace fără sinceritate, care se rati-fică prin căldura degajată în orice lucrare, nu se poate. Ve-derilor celor mai splendide dacă le lipsește vieața sunt mai puțin decât un crin.

„Vorba este un material prea inconsistent, prea apăsos și aproximativ ca să poată reda pregnant, exact și tăios adevărul estetic sau metafizic.“

Născut din spirit și refractar tuturor zurgălăilor fonfi-lor măgulitori — singura satisfacție și-o găsia în tainica mulțumire a datoriei împlinite, admirând natura și propovă-duindu-i înțelesurile numai de puțini pricepute, muncind cinstit în mijlocul tăcerii depline spre care se îndreaptă — în cele din urmă — toți și toate ca apa spre prăpastia neagră. Numai în liniștea tăcerii ești cel adevărat, nu vrei nimic dela nimeni și ești, în acelaș timp, căutat de alții. Tot ce este mare și sublim în tăcere ia naștere, căci liniștit între-ține soarele vieața, tăcând se ridică firul ierbii și fără mândrie sgomotoasă înfrumusețează câmpurile.

Sănătatea și libertatea sunt adevăratele bunuri după ca-re trebuie să năzuiască toată făptura. A fi sănătos însemnea-ză a putea munci și muncind în libertate e să ridicăm vieții cel mai frumos imn de mulțumire pe care ființa noastră îl poate cuprinde în adâncurile ei. Munca este regulatorul vie-ții. Ea dă ca și libertatea tărie și frumusețe și caracter pro-priu ființei noastre.

Fiind tari și frumoși, noi înșine avem un sentiment de

incomparabilă seninătate, de bucurie reținută, dar gata să jubileze în imn nebun la fiecare nouă oglindire a frumuseții eterne a firii în frumusețea noastră trecătoare, ne simțim cu aripi, am vrea să sburăm spre țările albastre și tot ce este în noi viu ca dor de creere ne sguđuie adânc și ca Prometheus ne simțim puternici chiar în fața puterii eterne, gata să creem noi o altă lume și să suferim pentru ca o veșnicie, neînsăpământați, neînfrânați de nimic, luminoși ca zeii prin geniul nostru și tari ca ei prin libertatea noastră.

Căldura și lumina soarelui hotărîtoare motive ale vieții organice sunt cântate în cuvinte de o fantastică muzicalitate, menite să nu dispară fiind săpate în cel mai tare material din lume — inima omenească — sfidând sforăelile ursuzilor gânditori cari îmbată lumea cu apă rece. „Se ridică apele supte de soare, se scaldă 'n lumină, se joacă în vânturi și raze, 'nceagă și cad. Se ridică frunzele, se arată bucuroase luminii, se umplu de focul verii, se usucă și cad. Se ridică florile, se deschid ca potir de lumină, se 'ntrec cu lucirea zilei, se frâng de văpaia luminii și cad. Căci lumina e veșnică, noi suntem cei ce murim. Noi suntem vorba, lumina este înțelesul ei. Noi suntem vieța, lumina este pricina ei. Noi suntem părțile, lumina este întregul lor. Lumina este cântecul, noi suntem răsunetul lui. Lumina e holda, noi suntem miriștea ei. Lumină de zi, cerească pătrunde în întunecul nostru. Lumină de zi, născătoare dă rodire vrerilor noastre. În umbra vieții netrebnice, pătrund armoniile tale, vieța ne pare veșnică din luminarea prin tine. Răstrângem ca roua raza, și lucim ca un soare în ierburi, uciși ca și roua de focul ce-a luminat în noi o clipă . . . Căci tu, Lumină de zi, ești deapurarea, noi suntem cei ce murim. (Op. cit. penultima pag.).

„Și noi oamenii, copiii tăi cei mai depe urmă, în marea cea mare a făpturilor tale, noi cei mai plăpânzi, noi cei mai frumoși: trupul nostru-i tulpina, sufletul nostru-i floarea, gândurile noastre-s parfumul, inima noastră-i oglinda, vieța noastră e imnul puterii, luminei, armoniei tale, Soare, mărirea ție. (capt. Parentalia).

Nu cerceta legi care nu există decât în închipuirea ta,

omule, nici pe acelea care nu depind de tine și nici tu de ele spre a nu-ți complica preocupările și îndepărta și mai mult de înțelepciunea adevărată. Un singur drept și o singură datorie: de a fi mulțumit că ești și a nu te răsvrăți un singur moment chiar atunci când crezi că ești mai nenorocit. Toate relele există prin existența noastră: suprimă-te și nici fum nu va mai rămâne din cele mai groaznice suferințe; dacă nu, acceptă totul ce ți se servește și poartă măreția și lipsurile fără a aștepta vre-o răsplată ce ar veni din afară de tine, căci fiecare om este o lume în sine și nebun este oricine caută în altă parte ce nu se găsește în natura cu care s'a cununat.

„Il vezi pe muncitor sprijindu-și mâna ușor, cu iubire, pe unealta de muncă, stând drept, neclintit, privind departe; ochii lui sunt senini ca cerul: el e maiestatea. De umărul lui se reazimă blând o femeie; trupul ei se mlădie ca o iederă lângă trupul voinic al bărbatului: ea e iubirea. La picioarele lor se joacă neștiutori copilașii; femeia-i privește duios cu privirile înlăcrămate: ei sunt speranța.“

Nu vă chinuiți cu deslegarea frământărilor ce se încrușează la fruntariile rațiunii: răspunsul se prezintă singur dacă există într'adevăr, atâta timp cât își dă seama că tot ce a fost creat, a fost bine creat și că întrebările își au justificarea lor, pe care noi cu mintea noastră omenească nu o putem găsi, ci numai simți.

„Nu opera în ceea ce nici stelele, care ne par vecinice, nu au. Fericiți cei cari nu-și irosesc viața, căci o alta nu este; fericiți cei cari luptă împotriva morții, creind mereu, gânduri și viață, căci fiecare clipă mai mult, trăită în frumusețe este o întreagă eternitate.

Fericiți veți fi când veți avea credința că în Cosmos nu e nici viața, nici moarte, nici bucurie, nici întristare, ci numai devenire: din eternitate în nemărginire.“

George Mocojan
Băla-Mureș.

Gânduri de toamnă...

E toamnă în văzduh și regrete în sufletele muritorilor. Totul plânge, plâns de cobe... Văzduhul, un templu uriaș în care se pierd suspinele naturii ce moare. Tot mai ruginite sunt frunzele nucului din fața casei. Bate vântul... gem frunzele firave; într'un suspin ușor se desprind de pe ramuri și 'n legănări cadențate se prăbușesc la pământ. Plâng călătorii întârziați, ce tulbură tăcerea nopții cu vaietul lor desnădăjduit și mor florile 'n grădină. Se tânguiesc isvoarele în văi și mor pădurile pe culmi. Cine e acela care poate să ne talmăcească în grai viu toată jalea și durerea codrului ce moare? Chiar în noaptea aceasta a căzut brumă... vai flori de sub fereastră; giulgiu morții, giulgiu toamnei s'a așternut și peste voi... E toamnă în văzduh și regrete 'n sufletele muritorilor.

Petru Natea.

RĂNI

*Săgețile-aurii în panoplie
De tină — ochesc, ș'n liniște se frâng,
Când pentru groapa zilei depe glie
Cu glas metalic clopotele plâng.*

*Mărgăritare curg din cești de smoală
Și 'n cupa grea a palmelor le strâng,
Cercând să 'nsuflețesc oglinda goală
Prin stângerea stelelor cari plâng.*

*La crucea de subt sălcii cu fuioare
Peste povestea tânărului crâng,
Credința 'n haina ei albastră moare
Și maici îngenunțiate — abea mai plâng...*

Florica Ciura

Că ești orfană...

De : Erdélyi József

*Eu regret că ești orfană,
că n'ai tată și n'ai mamă
n'ai un umăr unde capul
să ți-l pleci cu tot amarul*

*Sunt mișcat că ești orfană
aș nega tată și mamă
și cu tine împreună
eu m'aș duce mână 'n mână...*

*Imi place că ești orfană
eu ți-oi fi tată și mamă
ți-oi fi frate, copil ; soțul
eu ți-oi fi amantul ; totul...*

Traducere de : *Lucreția M. Runcu.*

Impresii dintr'o excursie școlară.

Excursiile școlare ocazionează o justă valorificare estetică, economică și politică a țării și a nației.

ȘT. BÂRSĂNESCU.

Voiu încerca în rândurile de mai jos să descriu neuitatul drum pe care l-am făcut cu elevii din cursul superior dela școală primară de băieți din Moinești—Bacău, în vara anului trecut. Pentru buna organizare cât și pentru reușita acestei excursii trebuie să amintesc numele colegilor I. Lungu, V. Ghineț și N. Bujor, cari prin munca și entuziasmul lor au făcut ca totul să se execute în perfecte condițiuni și conform programului stabilit de acasă.

Pregătirea excursiei a început cu mult înainte de data când trebuia executată. Astfel din luna Ianuarie s'a înființat o bancă școlară la care elevii depuneau sumele de banii ce le prisoseau, așa că la sfârșitul anului le-a venit ușor să-și completeze suma de 300 lei pe care trebuia s'o plătească fiecare participant. Deasemenea părinții au fost înștiințați ca de Paști — când fac haine noi la copii să fie din acelaș postav (ca culoare). Nouă ne-a rămas partea cea mai grea: aprobarea excursiei din partea ministerului, aprobarea reducerii de 75 % pe c. f. r., aprobarea unui vagon special; punerea în legătură cu direcțiunile școlare pe unde aveam de trecut, pregătirea unei serbări cu elevii; cu un cuvânt întreaga pregătire morală a excursiei.

Toate cereau muncă, muncă și iar muncă. Dacă voiu aminti că a trebuit să avem dese constături cu părinții pentru a le arăta însemnătatea hotărârii pe care am luat-o și

deci de a obține dela ei învoirea copiilor lor — își poate imagina oricine greutatea cu care am putut pleca la drum.

Totuși s'a făcut; am trecut peste toate. Copiii participanți au contribuit cu câte 300 lei; cei săraci mai puțin sau deloc (5 din ei n'au plătit nimic). Din această contribuție s'au strâns aproximativ 12—13.000 lei. Din bugetul școlii 8000 lei; dintr'o listă de subscripție 6500 lei din care 2000 dela primăria comunei, din serbările date în timpul anului 4000 lei; așa că am realizat un fond de circa 32.000 lei pe care l-am avut la dispoziție în momentul plecării.

Itinerarul era stabilit, școlile și instituțiile pela care scrisesem și le anunșasem ziua și ora sosirii noastre — ne-au răspuns cu multă căldură și chiar cu entuziasm.

Ziua plecării sosise. Pregătiri febrile cu împachetarea lucrurilor, a veselei, a alimentelor; Copiii, echipați ca niște adevărați turiști. În pachet aveau costumul național, 2 rânduri de albituri pentru schimb — haine pentru piesa de teatru pe care trebuia s'o dăm în drumul nostru. În bandulieră aveau bidonul de apă, iar în mână câte un steag cu tricolorul nostru. Pela ora 4 p. m. (1 Iulie) încep să sosească la școală elevi, părinți, public mult, mult. Copiii alergau de colo-colo, -doar-doar vor trece mai repede cele câteva ore până la plecare. Era prima plecare de asemenea natură din orașelul Moinești: Copiii de școală plecau pe 15 zile de acasă... Căruțele cu pachete au plecat. În urmă s'a format coloana cu excursioniștii, părinții și lumea moineșteană. Muzica militară venită să delecteze publicul în timpul venirii — ne-a condus în marș până la gară. Orașul se trezise brusc, străzile erau înțesate de lume; copiii pășeau mândri și-și dădeau importanța cuvenită...

Cine știe ce se petrecea în sufletul lor atunci?

Ce bucurie intensă încercau inimile lor sensibile? Imaginația îi purta departe: — prin țară, prin localități pe cari trebuia să le vizităm — să le vadă ei cu ochii, să calce pe pământul scump și drag al țării.

Convoitul s'a oprit la gară în fața trenului gata de plecare. Vine momentul despărțirii. O! Dac'aș putea descrie acel moment impresionant! Mame îmbrățișând și sărutând în-

delung odraslele scumpe, tați cu ochii în lacrimi, publicul urând succes — sănătate și voiaj plăcut. Noi înșine — conducătorii — eram mișcați de acest moment emoționant. Știam că în sufletul fiecărui părinte o luptă aprigă se deslănțuia : 1) frica ce o aveau de a nu i se întâmpla ceva micuțului lor și 2) dorul ca copilul să vadă, să învețe, să cerceteze țara lui frumoasă, bogată și scumpă. Desigur că cea din urmă a învins — după ce noi ne luasem însărcinarea și marea răspundere de a-i aduce înapoi sănătoși și tot așa de voioși . . . S'a dat semnalul de plecare. Mașina flueră prelung. Trenul se pune în mișcare încet, scârțâind. Un „ura“ voios spintecă văzduhul. În fluturarea stegulețelor deoparte și a batistelor de cealaltă parte — ne despărțim de părinți, de public, de Moinești . . .

Ingrămădiți la geamuri, copiii continuă cu „ura“ și cu fluturarea stegulețelor. Sunt toți voioși ; plăcut surprinși de legănarea ușoară a vagonului se entuziasmează : cântă, vorbesc, ne întreabă mereu despre lucruri fără importanță. Coborim mereu. Comăneștii se estompează în depărtare, încadrat de munți și de păduri. O doamnă și un domn — părinții unui singur băiat — ne acompaniază ; își petrec copilul măcar până la prima stație. Câteva clipe să-l mai vadă — să-l mai răsfete, să-l sărute . . . Cu lacrimi în ochi ni-l dă în seamă pentru a nu știu câtea oară . . . „Vai, 15 zile să nu-l mai văd“ !? Și iar îl strânge la piept . . .

Dela Comănești urcăm spre Ghimeș. Peisagiile sunt mai frumoase : munți acoperiți de păduri bogate, poene cu turme la păscut, Trotușul cu apele repezi și spumegânde. Amurgul iese de după dealuri și-și lasă genele lui întunecoase.

Micii noștri excursioniști nu par obosiți deloc : cântă, vorbesc, privesc pe geam ; ne întreabă despre dormit, mâncare . . . , despre localități, etc.

Un ordin scurt și toți copiii își scot pachetul cu de ale mâncării. Masa a fost animată de discuții aprinse în jurul excursiei, mulți din ei anticipând lucruri cunoscute numai din cărți . . .

În legănarea plăcută — unul câte unul — copiii adorm pe bănci cu capul pe pachet, înveliți cu pleduri și haine groase. La oprirea bruscă a trenului de trezesc ; sunt dezorien-

tați, oarecum speriați. Intervenția noastră îi aduce la realitate; surâd fericiți știindu-se în excursie. Adoarme fiecare cu aceeași ușurință copilărească. Unii vorbesc prin somn, se ceartă, rostesc cuvinte neînțelese.

Noi — cei de veghe — încuiem cu grijă ușa vagonului și ne culcăm cu rândul în aceleași condițiuni ca și elevii. Dimineața ne trezim în Petru-Rareș.

Copiii se spală, se curăță, își fac toaleta.

În acest timp noi pregătim ceaiul la mașinile „Primus,” punem miere de albine pe felii de pâine și masa de dimineață e gata. Cei 45 de excursioniști își iau porția. Nici unul nu e mofturos la mâncare . . . După o oră — conform itinerarului — suntem în minunata localitate balneo-climaterică Tușnad. Coborim. E prima localitate pe care o vizităm. Copiii — îmbrăcați în frumoase costume naționale — se așează în rând. Urcăm pe aleea splendidă ce duce în stațiune. Lume puțină. E prea matinală ora. Vizităm băile, ne plimbăm, admirăm. Vizitatorii au început să iasă. Mulți ne înconjoară, ne întreabă, ne admiră pentru o astfel de inițiativă îndrăznească. Timpul se schimbă brusc: nori, vânt, ploaie deasă și mărunță. Ne retragem la restaurant. Copiii sunt nerăbdători... Li e foame . . . Lumea care ne înconjura cerea insistent să cântăm ceva cu școlarii. Le îndeplinim dorința fiind răsplătiți cu aplauze furtunoase. Un domn se desprinde din mulțime și ne vorbește: *„Vă admir. Am iubit și iubesc copilăria. Să le-o dăm toată copiilor căci e a lor. Dv. — învățătorii — mai mult ca oricare, trebuie să formați oamenii de mâine pe care să se bizue țara. Excursiile școlare sunt mijloacele cele mai fericite pentru sănătatea intelectuală a tinerimii; ele dezvoltă dragostea de țară, sentimentul patriotic, fac pe orice român să se simtă strâns legat de pământul strămoșesc. Dragostea de țară și de neam ridică pe individ deasupra conservării de sine și-l împinge la suprema jertfă.”*

Interlocutorul nostru este viu impresionat și sfătuiește copiii să iubească și să respecte pe cei ce le fac atâta bine.

Ne așezăm la masă. Pentru prima dată suntem adunați în jurul aceleiași mese, copii și învățători. Veselia e mare.

Copiii se cunosc mai bine, se împrietenesc, se înfrățesc, se unesc sufletește. După masă cântăm iarăși căci lumea mai așteaptă.

Ne luăm rămas bun și ne retragem în vagon. Fiecare copil își scrie, într'un carnet special, impresiile din frumusețile Tușnadului — așa în propozițiuni scurte — cum se pricepe fiecare. La ora 4 p. m. ne despărțim de frumoasa stațiune, cu regretul de a nu fi putut vizita și lacul Sf. Ana — așezat sus pe vârf de munte. O luăm spre Sf. Gheorghe. Ploaia a încetat. Norii se risipesc iar soarele își revarsă razele binefăcătoare pe întinsul câmpiei. Satele sunt tot mai dese, formate din case aproape uniforme, așezate una lângă alta. În mijloc se înalță falnic biserica cu turnul înalt și ascuțit. O cunoaștem: e reformată sau rom. catolică. Rar să vede și o biserică românească: mică, gheboasă, înegrită sub greutatea vremii, dar cu ceva sfânt și divin în ea. Amintim copiilor că aceste bisericuțe au fost tăria neamului nostru din Ardeal; în ele au găsit Românii sprijinul și nădejdea vremurilor mai bune; ele au fost locașurile cari au ținut trează conștiința națională — de creștin și de român. Acolo sub acoperișul ei — poporul român a așteptat secole întregi minunea cea mare: desrobirea și unirea cu patria mama. Și conversația alunecă — vie și interesantă — asupra istoriei românilor din Ardeal: cu Doja, Horia, Cloșca și Crișan, cu Avram Iancu, cu războiul cel mare. Copiii sunt impresionați; parcă pentru prima dată aud de asemenea lucruri. Privesc mai atent pe geamuri, descopăr micile bisericuțe, le arată cu degetul, discută între ei însemnătatea lor pentru poporul nostru. „Cât de mici sunt și ce folos mare au adus Românilor“! — murmură unul din ei. „Așa e“ — îl aprobă ceilalți.

Tăcere. Fiecare se gândește undeva, poate la suferințele îndurate; poate la timpul cât au durat ele sau poate la isbânda finală . . .

O lecție de istorie din fuga trenului — dar care va rămâne neștearsă în mintea copiilor.

Sf. Gheorghe. Suntem întâmpinați de dl. Marinescu directorul șc. primare Nr. 1. care ne urează „bine ați venit“.

O căruță ne transportă bagajele la Șc. Normală de fete. Excursioniștii o iau pe jos. Oltul, pe care-l văzusem mic, ascuns prin buruieni și sălcii, acum e mare și lat — adevărat râu. Fiecare spunea ceva, despre el: că isvorăște aproape din acelaș loc cu Mureșul, că trece prin trecătoare T. Roșu și se varsă în Dunăre. Alții spun orașele pe lângă care trece, alții poezii și povestiri în lăgătură cu el. Iată o lecție de concentrare, ne gândim noi! Orașul e aproape complet maghiarizat. Provocați de copii le arătăm mijloacele și metodele întrebuintate de Unguri pentru înstrăinarea elementului românesc. La școala Normală încercăm o decepție. Nu ne putea găzdui — după cum ne promisese în scrisoarea trimisă. D-na Directoare a plecat și n'a lăsat nici o dispoziție. După lungi tratative am văzut că pierdem timpul degeaba. Zadarnic au fost și intervențiile a mai mulți d-ni ofițeri cari ne înconjuraseră. Ne uitam la clădirea aceea fa-lurică, cu multe etaje, încăpătoare, dar tot atât de puțin ospitalieră. Soarele își arunca ultimele priviri asupra noastră — îndemnându-ne par'că să facem ce-am face că se apropie ora de odihnă . . .

Copiii păreau oboșiți și flămânzi. Am alergat la gimnaziul de băeți unde camenii erau mai înțelegători. Ne-au pus la dispoziție 2 dormitoare cu saltele și pături. O oră mai târziu copiii își luau porția de mâncare: cașcaval, miere, și ceai.

Noaptea a trecut repede în somnul de plumb al tuturor excursioniștilor. Trecuse prima zi din program.

(Va urma)

I. Comănescu.

Pedagogia Contemporană.

— Probleme și curente. —

de G. G. Antonescu profesor la Universitatea
din București.

Articolul prezent și cel care-l va urma, într'un alt număr al revistei, are obiectiv exclusiv, opera și nu autorul. Personalitatea erudită a Dlui G. G. Antonescu, e atât de adânc grefată în viața școlii românești, încât nu cred că există propagator cultural, cu pretenția „conștiinței profesionale“, justificată printr'un permanent contact cu diferitele aspecte ale mișcării pedagogice din ultimii ani, care să nu fi luat cunoștință despre prodigioasa sa activitate, prestată cu abnegația specifică marilor gânditori, reformatori și îndrumători, pentru ridicarea prestigiului spiritual al țării noastre. De ființa sa se leagă, în bună parte, la noi, realizarea începutului de redresare a școlii — cu aplicarea nouilor desiderate pedagogice, isvorite dintr'o conștientă și experimentată disecare a „realității umane“. Curentul psihologic al vieții contemporane, care mobilizează energia intelectuală a țărilor civilizate spre profesarea unei activități educative bazată pe cunoașterea temeinică a „individualității“ și inspirată din necesitățile obligațiilor sociale pe cari, elementul uman e dator a le respecta în cadrul vieții colective, își are, în țara noastră, prin Dl. prof. Antonescu, pe cel mai convins și competent aderent, promovator și cunoscător. Ceeace ilustrează efortul Dsale e nizuința de-a adapta noul catechism al vieții educative la cerința „realității naționale“.

A încerca prezentarea „omului“ în toată amploarea sa intelectuală, în cadrul unui obiectiv competent de valoarea personalității sale spirituale și ornat cu elementele reale ale consistenței sale psihice, mi se pare o încercare riscantă și cu rezultate în-

complete. Fecunditatea sa publicistică, în domeniul preocupărilor pedagogice, relevă în mod palpabil, grija cărturarului conștient de rolul prețios al cărții, mijloc eficace de difuzare a diferitelor probleme spirituale. Voiu aminti doar câteva, din bogata sa realizare publicistică : „Studii asupra educației morale și estetice, Pestalozzi și educația poporului, Herbert Spencer și pedagogia utilitaristă, Din problemele pedagogiei moderne, Istoria pedagogiei, Universitatea, învățătorul și culturalizarea satelor, Psih analiză și educație, Pedagogia generală, Educație și cultură etc. pentru a mă opri asupra lucrării: „Pedagogia contemporană“, recent apărută în vitrinele librăriilor. Ca format, cartea prezintă un aspect voluminos inspirându-ți, dela început, sentimentul gravității și sobrietății științifice, revărsate în brazda cursivă a tiparului, cuprinzând 288 pagini. Ca execuție tehnică, ea indeplinește condițiunile impuse de caracterul ales al suflului cultural ce-o alimentează. Problemele tratate în această lucrare nu aparțin numai domeniului școlael primare. Majoritatea materialului a format un ciclu de conferințe — pe cari, autorul — le-a ținut pentru profesorii secundari, în ultimii doi ani. Totuși, sunt prea puține punctele tratate în această lucrare, care să nu intereseze învățământul primar și pe slujitorii săi. Deaceea — am crezut necesar, a releva cât mai larg — esențialul materialului, pentru a servi în mod real și eficace, colegii dornici de emancipare profesională“.

Lucrarea cuprinde două părți. În partea I, obiectul articolului de față, sunt expuse diferite probleme pedagogice cu aplicări la școala românească; iar parrea II cuprinde diferitele „Curente“, cari sintetizează cele mai importante manifestări ale Pedagogiei contemporane“ Scopul lucrării ni-l mărturisește însuși autorul: „pe deoparte, de a introduce pe cetitor în studiul pedagogiei contemporane; iar de altă parte, de-a continua și intensifica acțiunea pentru armonizarea realităților școlare cu principiile pedagogice“. „Orice măsură de ordin educativ“, spune autorul, „numai dacă e întemeiată pe principii pedagogice bine controlate, poate ajunge în domeniul școlar la concepții unitare și realizări durabile“. Introducerea tratează: „Realitatea școlară și principiile pedagogice“. Școala noastră își exercită misiunea educativă într'un dăunător dezacord cu principiile pedagogiei contemporane. Slujitorii săi — în majoritate — se fac vinovați de un „indiferentism pedagogic“

mulțumindu-se a-și limita chemarea profesională la transmiterea de cunoștințe, fără a încerca să formeze inteligența și caracterul moral al elevilor. Lipsa disciplinei morale care desvoltă în elev conștiința morală, e înstăpânită în cele mai multe din școlile noastre. Simplificarea programelor de învățământ și corelația obiectelor de învățământ sunt înfăptuiri insistent reclamate pe necesitățile școlare. Deși — cele de mai sus — se referă la învățământul secundar, cât de aproape sunt și de nevoile inv. primar!

Probleme generale :

a) Cultură generală, profesională și formativă. Sub denumirea de cultură generală — trebuie să înțelegem înzestrarea tineretului cu cunoștințe culese din toate domeniile de manifestare a culturii umane. Prin cultură profesională se înțelege totalitatea cunoștințelor necesare unui tânăr chemat a îndeplini în societate un anumit rol — pentru care l-a pregătit școala. Cultura formativă reprezintă perfecționarea particularului psihic al elevului — cu care l-a înzestrat natura. Această cultură — nu se poate realiza decât ținând seamă de aptitudinile naturale ale fiecărui individ. Școala noastră păstrează și azi caracterul învechit al memorizării mecanice, care omoară energiile creatoare ale elevului, predestinându-l inactivității. Prin cunoașterea și respectarea patrimoniului psihic — vom putea cu ușurință răscoli puterile creatoare ale copilului; de aceea cultura formativă se bazează pe individualism și provocare la creație. Marele pedagog și reformator Haret, s'a sesizat de defectuoșitatea învățământului fără viață, din școlile noastre, căutând a da instrucției școlare caracterul activ al muncii creatoare. Deatunci și până azi, această apatie educativă a rămas, cu puține și onorabile excepții, aceeași. Totuși — începuturile de-a impregna în viața școlilor noastre, scânteia animatoare de activitate a forțelor ascunse în intimitatea psihică a elevilor, ori cât de reduse ar fi — sunt prilejuri de constatări optimiste asupra acțiunii viitorului.

Un alt capitol al acestei valoroase lucrări e: „Școala activă și studiul individualității.“

În viața școlilor noastre principiul activismului creator îmbrățișează două forme mai însemnate: intelectual și material. Aderenții concepției intelectualiste — militează pentru activitatea energiilor intelectuale ale elevului. Școala -- în spiritul acestei doctrine,

va căuta să stimuleze puterile inteligenței elevului — pentru creație. Experiența timpului, însă, a dovedit că, instrucția școlară desfășurată exclusiv în spiritul concepției intelectualiste a școlii active, e incompletă, prin faptul — că elevul e lipsit de posibilitatea de-ași permanentiza cunoștințele, mai ales cele dobândite din științele pozitive — prin verificarea aplicațiunii practice. Unii interpretează activismul — prin concepția materială — practică. Pentru aderenții acestei doctrine respectarea principiilor cari stau la baza școlii active — se rezumă la munca manuală prestată în ateliere, etc. Negreșit, că, nici acest procedeu nu soluționează în mod integru idealul școlii active. Ființa omenească e dotată cu energii intelectuale și fizice. Pentru formarea „personalității“, spre care se îndreptează efortul pedagogiei noi — e necesar de-a stimula — activitatea psihică și fizică în acelaș timp, făcând — după posibilitate — o strânsă legătură între concepția activismului intelectual și material. Integritatea personalității, însă, presupune și o activitate morală. În acest scop, stimularea energiilor morale spre activitate creatoare e o condiție esențială pentru o educație cu pretenția de-a fi aplicată pe baza realei cunoașteri a individualității umane.

Stimularea forțelor intelectuale, fizice și morale — pentru a da roade satisfăcătoare — trebuie să pornească din cunoașterea individualității elevului. Sunt trei procedee metodice pe cari psihologia le pune în serviciul determinării individualității.

Observația directă. Prin acest procedeu se determină manifestările psihice pe baza diferitelor manifestări fizice. În acest caz expresia figurii îndeplinește un rol capital.

Al doilea mijloc — e cel al „experimentului“ care spre deosebire de cel al observării directe când se constată manifestările așa cum se produc — provoacă manifestările pentru a fi studiate. Alt mijloc este „introspecția“ sau observarea de sine, prin care determinăm manifestările din ființa noastră prin auto — observație.

Aceste procedee metodice ale psihologiei, au următoarele reflexe asupra pedagogiei — când se intenționează studiul individualității.

„Observarea directă“ duce, în pedagogie, la fișa individuală. Fenomenele vor fi observate și studiate așa cum se produc,

în mod normal și într'un termen de lungă durată. Fișa individuală determină, în bună parte, orientarea profesională.

„Experimentul“ conduce la alcătuirea testelor, care constau din probe rapide — pentru a determina vârsta psihologică a copilului în raport cu vârsta cronologică. Ele cuprind o serie de întrebări alese pentru diferite categorii de vârste. Când elevul răspunde la întrebările cuprinse în testul vârstei sale — e semn că are vârsta psihologică normal dezvoltată față de cea cronologică.

„Metoda introspecției“. Ancheta este o formă de acțiune a metodei introspecției și constă din întrebări adresate la mai mulți elevi de vârstă egală — pentru determinarea unei concluzii cu caracter general. Vrem să știm, de ex. care sunt cărțile preferate, obiectele de învățământ, impresiile asupra unui subiect oarecare, facem apel la elevi prin ancheta.

O altă formă de acțiune a acestei metode e „psihanaliza“. Sunt fenomene sufletești intrate în subconștient cari influențează manifestările conștiente. De cele mai multe ori aceste fenomene rezultate (isgonite din conștient în subconștient) prezintă un pericol pentru viața elevului. Psihanaliza are de scop descoperirea și studierea lor — pentru elaborarea mijloacelor de îndreptare. Pentru acest fapt e necesară o încredere desăvârșită între elev și educator.

Drept încheiere la punctul: Școala activă și studiul individualității, reproduc neperitoarele cuvinte ale genialului filozof german, Schopenhauer: „Cel mai frumos serviciu pe care-l putem aduce elevului nostru, este de a-i arăta ce cale trebuie să ia în viață, în conformitate cu aptitudinile sale; căci nu este om mai nenorocit decât acela care și-a greșit calea și este condamnat o viață întreagă să meargă pe alte căi decât acelea, pe care i le impune natura lui sufletească.“

(Va urma)

A. Șara.

Scrisori către un învățător tânăr de Fl. Cristescu.

Învățătorul, pentru a putea face temeinică operă de educație, trebuie să cunoască sufletul infantil. Aceasta presupune o adâncă cunoaștere a psihologiei. Școlile normale își dau toată osteneala în această privință, prin profesorii de pedagogie. Nu trebuie să uităm însă nici elementarul adevăr că, pentru a fi cineva bun pedagog, trebuie să se fie născut cu anumite predispoziții, cu o anumită înclinație în această direcție.

Chiar dacă ai această înclinație și cunoștințele psihologice necesare acumulate, totuși când te vezi în clasă, singur — departe de profesorul — busolă — te simți un fel de naufragiat, desorientat și alergii la carte, să vezi ce zice. Ce bune sunt cărțile când ele cuprind observații culese în lungul unei rodnice cariere !

În afară de talentul de educator — pe care îl au așa de puțini învățători — cea ce ajută în viața dascălească, este experiența. Dece dar nu ne-am folosi de experiența altora? Proverbul doar spune: „înțeleptul învață din pășania altora...”

Iată dece ne bucură scrisorile d-lui Fl. Cristescu, fost învă. și revizor școlar.

Broșura cuprinde XII scrisori. Fiecare scrisoare tratează o singură chestiune. Câteva cuprind interesante indicații cu privire la metoda de predare a diferitelor materii. Altele se referă la atitudinea pe care trebuie s'o aibă învă. în cl.; grija deosebită ce trebuie s'o aibă la scrisul pe tablă, vorbire, ținută, etc. Apoi supravegherea în clasă și în recreație. De altfel toate sugestiile — de cari e plină cartea — sunt verificate de experiența autorului. Cartea este menită a înlesni munca începătorului într'ale dascăliei. Nu e locul nici cazul a o rezuma. De altfel costă abia 10 lei, așa că ori care coleg și-o poate procura. Și o recomandăm cu toată căldura.

Mihail Moldovanu.

Icoana unei școli, dintr'un colț de țară românească de Sandu Manoliu.

Obiceiul școlilor de a scoate un anuar la sfârșitul an. școlar pare a fi foarte vechiu. După toate probabilitățile primul anuar a fost întocmit de Dimitrie Țichindel („gură de aur“) în anul 1813. Evident la început el conținea o searbădă înșiruire de date, nume și cifre. Cu timpul a evoluat, atât ca întindere, cât mai ales ca fond. La început s'a limitat a înseila datele referitoare la activitatea desfășurată în decursul unui singur an școlar. Cu timpul a început a desbata în paginile sale viața școlii în ansamblul ei, ba a înregistrat și comentat mișcările pedagogice, literare și științifice contemporane, înglobând în sine întreg complexul vieții social-spirituale la un moment dat. Astfel că în loc să fie oglinda realității spirituale a unei singure școli, a devenit un fel de înregistrator al pulsului spiritual al unui ținut; mai târziu chiar a neamului întreg.

Anuarul ce-l avem în față (dacă unei cărți de 616 pag. — la care s'a muncit intens patru ani se poate spune așa) tinde a atinge scopul acesta din urmă. Insuși autorul în „Lămuriri“ ne spune ce vrea să fie și — adăugăm noi — ce de fapt a isbutit a fi acest anuar: el cuprinde în pag. sale „diferite probleme și informații de cultură generală, de literatură, de știință, de școală, de pedagogie, de educație... spicuite, scormonite, expuse, rezumate, și limpezite pe înțeles (nu atât pentru publicul mare, sau pentru părinții copiilor, în bună parte țărani, cu alte griji și necasuri, cât mai ales pentru membrul corp. didactic și în special pt. foștii elevi, ieșiți în viață prea tineri, fără experiență)“.

Nu vom încerca a-l rezuma (ne-ar cere prea mult spațiu.) Ne vom mărgini dar a face o privire de ansamblu, sintetică asupra lui. De altfel ceiace ne-a determinat a scrie aceste rânduri, despre el, a fost dorința de a pune la îndemâna colegilor o carte cu un extraordinar de bogat și variat material documentar, referitor la felul cum o umilă școală normală poate deveni o instituție model, prin munca pricepută și stăruința tenace a unui singur om.

Amatorii de istorie literară vor găsi aci amănunte și date inedite din viața lui Gh. Coșbuc și Mihai Eminescu. Invățătorii

vor întâlni două ilustre figuri de apostoli (profesori), cari au deschis drum de lumină acestui neam: unul distins pedagog și neînfricat naționalist: Vasile Petri (asupra căruia am publicat un mic studiu, în aceasta revistă), celălalt mare reformator social, cald susținător al școlilor românești, profesor, prefect, etc, colaboratorul cel mai prețios al marelui Haret: Solomon Haliță.

Anuarul are trei părți:

1. Partea istorică.
2. „ culturală.
3. „ școlară.

Partea I-a are mai mult un interes local. Este un fel de monografie a orașului Năsăud cu falnic trecut cultural și românesc. Vedem aci desfășurându-se, de pe pelicula vremii, toată frământarea spirituală, la care au fost martore zidurile bătrâne ale acestui orașel. Defilează în fața ochilor noștri sufletești întreg șirul dârzilor români năsăudeni, în frunte cu Vasile Petri, Solomon Haliță, etc. Se vede aci neprețuitul aport spiritual, pe care l-a adus acest oraș românismului. Dar mai ales se poate vedea procesul lent de dezvoltare și înflorire a unei școli, în mâinile unui om de școală (Sandu Manoliu).

În partea II-a a cărții (cea mai interesantă) își dau întâlnire cele mai variate probleme: istorie literară, literatură, știință, sociologie, fizică, chimie, științe nat, religie, propagandă culturală, recenzii, discuții, păreri etc, etc.

Din această parte a cărții atragem stăruitor atenția asupra a două admirabile studii: unul asupra lui Gh. Coșbuc, celălalt asupra lui M. Eminescu.

În sfârșit în partea III-a găsim toate datele asupra activității școlii în anii șc. 1923—29. Tot aci se găsește o succintă dare de seamă asupra școlii de aplicație de pe lângă școala normală, precum și gestiunea comit. școlar pe anii amintiți.

Cartea a fost tipărită la tipografia națională G. Mathein, Bistrița — de unde se poate procura.

Autorul acestei cărți — care a fost unul dintre cei mai străluciți prof. de pedagog. din țară, a decedat odată cu scoaterea și punerea ei în vânzare, în 1930. A murit în floarea vârstei; avea doar 36 de ani. Asupra dânsului vom reveni mai pe larg.

Mihail Moldovanu.

Reviste

Școala Bănățeană. Cu ocazia Congresului Învățătorilor ținut în luna Sept. a. c. la Timișoara, Asociația învățătorilor bănățeni a redactat un număr festiv din revista „Școala Bănățeană” Revista cuprinde 64 de pagini și e scrisă pe hârtie bună, conține articole semnate de învățătorii bănățeni și alte persoane inițiate în ale condeiului. Ne pare bine că azi învățătorimea bănățeană și-a revenit la matcă. Erau timpuri când nu simpatiza cu conducerea asociației generale și nu era alături de ea. Acum însă, când convingerile stăpânesc mințile tuturor, îi vedem grupați în jurul președintelui asociației generale a învățătorilor și activează în cadrele ei, mărind astfel forțele noastre. Nu este aci locul să arătăm ce mare bun este pentru noi solidaritatea cristalizată în asociație. Ar fi fost păcat ca singurul bun să fie pierdut. În revista de față găsim articole semnate de buni mânători ai condeiului. Din cele scrise luăm în discernământ câteva din ele, în ordinea importanței ce prezintă problemele puse. Se atacă de către dl. Marius Bucătură procedeele și practica școlară de azi, arătându-se în același timp noutatea cu care vine curentul activ. Noi, Românii, avem o construcție specială, daco-romană, și deci metodele împrumutate de aiurea nu ni se potrivesc. Ele trebuiesc adaptate cerințelor noastre economice și imperativelor naționale. Totul este zadarnic, dacă nu se ține seama de aceste lucruri.

Mai departe dl. Dorian Grozdan, un abil mânător al cuvântului, în „Pentru o selecționare a valorilor” arată putregaiul societății noastre și mai ales al păturii coducătoare. *S'a rupt un șurub în viața noastră. Trebuie să fie ceva greșit, ceva putred, ceva aparte în felul de a privi viața, în felul de a ne conduce și a trăi. Trăim clipele uraganului care-ți înfundă ochii cu putregaiuri de ani de zile. Războiul l-a întărit. Clădim în sufletele tineretului studios idealuri și Dumnezeu pe cari îi răsturnăm la cea dintâiu ocazie în pulberea drumului*”. Este foarte adevărat că ceva anormal se petrece în viața noastră. Un dezechilibru sufletesc se observă la mai toți și de acest rău nu e scutit nici tineretul. Valorile ce se găsesc trebuiesc alimentate, încurajate și formate. Exemplu Japoniei trebuie urmat. Altfel viitorul acestui neam nu va fi prea trandafiriu. Rolul învățătorului și aici este pus la încercare.

Pagini Literare. An. II.No.6-7. Ne-am mai ocupat în cadrele acestei reviste despre „*Pagini literare*“ și pe drept cuvânt i-am adus laudele cuvenite. În numărul de față găsim „despre personanță“ fragment din „Orizont și Stil“ de LUCIAN BLAGA. Fecundul psiholog ne pune de astă dată în fața unei probleme nouă care aduce multă lumină în viața „*inconștientului*.“ Inconștientul care depășește marginile conștiinței și de unde vine întreaga putere a sufletului nostru este și acum o enigmă. Cunoașterea inconștientului este posibilă numai pe cale teoretică.

De cele mai multe ori în conștiința noastră apar anumite procese, uitări, absențe, vise și alte fenomene fără sens, cari nu pot fi explicate decât pe calea inconștientului. Conștiința posedă momente, elemente, fenomene cari depășesc cadrele ei, precum și unele aspecte cari nu sunt decât reflexe ale substanței și conținuturilor inconștientului. Particularitatea ce-o are inconștientul de a se ridica din lumea adâncurilor îndepărtate până sub bolta conștiinței se cheamă „*personanță*“ Personanța se manifestă sub diferite forme: sau colorează actele de conștiință, sau se constituie în întruchipări de sine stătătoare, chiar în centru conștiinței, cu alte cuvinte „*stat în stat*“ Calitatea inconștientului, respectiv personanța este un bine pentru viața noastră sufletească. Fără această penetrație conștiința ar fi lipsită de relief și adâncime, deci ar avea o dimensiune în minus. Fără personanță, conștiința ar câștiga ca precizie și luciditate, dar ar pierde ca plasticitate. Amestecul inconștientului în viața noastră conștientă dă naștere la contradicții și disechilibre de multe ori rodnice. Creațiile artistice ca manifestări ce ies din comun sunt efectele personanței. Rolul personanței în creația spirituală e de netăgăduit. Reflexele inconștientului sunt permanente și influențele personanței asupra conștiinței productive. „*Sublimării*“ despre care vorbesc psihanaliztii, dl Lucian Blaga îi opune „*procesul personanței*“ grație căruia anumite conținuturi apar în conștiință scăzute ca un ecou, dar nedeghizate.

Dl Ioan Ștefan în cuvinte bine alese își dă „*opinia*“ asupra „*opiniilor*“ în general. Are perfectă dreptate când spune că orice critică este parțială și determinată de anumite interese. Făcând legătură cu „*prietenia*“ ajunge la constatarea că și aceasta se bazează pe o reciprocitate de interese și pe cari nu le observi decât atunci când egoismul îți deschide ochii. Sunt și excepții, dar rara avis.

Dl Grigore Popa, în „*Fenomenul românesc în Ardeal*“ vorbește de spațiul matrice și peisagiul dlui L. Blaga despre care am mai amintit noi în paginile acestei reviste. „*Transilvănișmul*“ interpretat în diferite sensuri de literații minoritari ai Ardealului, Unguri și Sași, trebuie înțeles la justa valoare. Panromănișmul trebuie înțeles ca totalitatea bunurilor ce formează marele suflet anonim al națiunii române solidare cu plaiul. Amintind de creațiile literare ale unor orașe din Ardeal, cum ar fi Oradea, Brașov, Sibiu, Turda, Arad și Timișoara, aduce imputări Clujului pentru lăncezeala în care se complăce, sub raportul literar. Afară de „*Gând Românesc*“ Clujul n'a produs nimic. Și tocmai aci unde a gravitat toată crema intelectualității ardelenene se cerea mai mult.

Rămâne să se vadă dacă și din punct de vedere spiritual Clujul este capitala Ardealului.

Versuri bune semnează dnii: Scarlat, Tr, Chelaru, Ștefan Baci, G. Popa și Radu Brateș.

Revista Fundațiilor Regale an II nr. 9. O revistă care impune atât prin format cât și prin conținut. Este cea mai bogată revistă ce-o avem (înțeleg și ca paginatie). Dealtfel prezența unor personalități ca I. Al. Brătescu-Voinești, O. Goga, D. Gusti, E. Racoviță, C. Rădulescu-Motru, I. Simionescu, în comitetul de direcție este destulă garanție. În cadrele acestei reviste unde spațiul ne e limitat, este foarte greu să te oprești asupra tuturor articolelor deopotrivă de importante, atât prin conținutul lor adânc cât și prin varietatea problemelor puse. M'am oprit numai asupra „*Scrisoșilor*“ trimise de Duiliu Zamfirescu lui T. Maiorescu din timpul când Zamfirescu era la Legația română din Roma. Citindu-le te duci cu gândul la felul de viață din trecut. Generația de sacrificiu a scriitorilor români îți impune prin atitudinea ce-o lua față de problemele culturale și naționale ale neamului.

Felul de a înțelege viața, seriozitatea cu care scriau depășea cu mult literatura de tarabă de azi. Era o convingere din care nu puteau eși. Talentul tâșnea ca o fântână arteziană. Azi, te scârbești când vezi răsărind ca ciupercile pe la colțuri de gard „*poeți și poetași*“ cari prin scrisul lor profanează arta. În scrisoarea datată din 6 Dec. 1891 Zamfirescu zice: „In politica țării noastre în liniamente mari, înțeleg un singur lucru: *dobândirea Transilvaniei*. Acesta este unul dintre rarile idealuri ale Românilor, — și nimeni nu-l personifică întru sine, ceiace dovedește că ideia nu are puterea fenomenalității, lucru grozav de trist.“ Iată cum interesele națiunii preocupau mințile acelor ce dețineau situații politice în trecut. Zamfirescu era preocupat și de mișcarea literară din acel timp. Nu rareori muștra foarte fin și pe Maiorescu, acuzându-l de lăncezeală, cu toate că față de el avea o deosebită condescendență.

Recunoștea talentul literar și mai ales simțul critic al lui Maiorescu, și tocmai pentru aceste considerente îi cerea mai mult decât altora.

Preocupările lui Zamfirescu depășeau cadrul politic în care era angajat la Roma, ocupându-se foarte de aproape de problemele literare din acel timp. Calitatea de om politic nu-l scutea de anumite neplăceri. Sub acest raport lucrurile se prezentau ca și azi, cu singura deosebire că oamenii politici de azi nu prea fac . . . literatură.

N. G.

Partea oficială

Asociația Învățătorilor din jud. Mureș.

Nr. 108/1935.

Domnule Coleg,

În conformitate cu hotărîrea adunării generale din 22 Iunie 1935, privitor la înscrierea de membri a învățătorilor la Banca Corp. did. din Târgu-Mureș ne permitem a vă invita să vă înscrieți ca membru la susnumita bancă, în care scop se atașează la numărul 7—8 al revistei «Progres și Cultură» declarația necesară, pe care vă rugăm să o complectați și să ne-o înapoiați cel mai târziu până la 31 Oct. a. c.

Ne ținem de datoria noastră să amintim că Banca Corp. did. din județul Mureș și Cooperativa «Progresul», dacă colegii s'ar înscrie ca membri și dacă le-ar da tot sprijinul și concursul ar deveni niște cetățui puternice pentru ameliorarea situației materiale a corpului didactic din acest județ.

În timpul din urmă s'a putut observa o mișcare în sânul învățătorilor pentru înființarea de bănci și cooperative învățăto-rești de tot felul, deci ar fi de dorit ca să nu rămânem noi în urma colegilor din alte județe.

După primirea declarațiilor completate vom convoca o adunare generale extraordinară, în care se vor discuta și eventual se vor aproba statutele modificate ale băncii.

Totodată vă aducem la cunoștință că revista »Progres și Cultură« apare și în anul acesta în condițiunile din anul trecut sub îngrijirea Comitetului Asociației noastre. Abonamentul este ca și în anul trecut: pentru învățători 100 Lei, iar pentru Comitetele școlare Lei 120.

Apelăm la toți colegii să colaboreze efectiv la această revistă a noastră și domnii colegi-directori, ca secretari ai Comitetelor școlare, să insiste ca aceste comitete să achite regulat și la timp abonamentul de 120 Lei.

Tg.-Mureș, la 11 Octomvrie 1935.

Președinte,
Ioan Runcu

Secretar,
Florian Nistor